

UNIVERZITA KARLOVA

**FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
STUDIUM HUMANITNÍ VZDĚLANOSTI**

Bakalářská práce

**Péče a mobilita: komplexity péče ve vybrané skupině thajských
masérek v Praze**

Josefa Hrabáková

Vedoucí práce:

Mgr. Petra Ezzeddine, PhD.

Praha, 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

Podpis.....

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucí mé práce Mgr. Petře Ezzeddine, PhD. za velmi nápomocné vedení, její ochotu, trpělivost a čas. Dále chci poděkovat všem ženám, které mi rozhovory poskytly, zejména pak za jejich svěřenou důvěru.

Velké poděkování patří také mému otci, který mě v psaní práce podporoval.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tématem thajských masérek v Praze a péči, kterou zprostředkovávají. Práce se dělí na 3 části. V teoretické části představuji základní teoretické ukotvení transnacionální migrace, genderu v migraci, postavení thajských žen a péče. V metodologické části uvádím cíle mého výzkumu, mé postavení ve výzkumu a výzkumný vzorek. V empirické části pak propojuji a porovnávám získaná data s výchozí literaturou.

Klíčová slova: migrace, thajské ženy, masáže, transnacionalismus

Abstract

This bachelor's thesis deals with the topic of Thai masseuses in Prague and the care they provide. The work is divided into 3 parts. In the theoretical part, I present the basic theoretical anchoring of transnational migration, gender in migration, the position of Thai women and care. In the methodological part, I present the goals of my research, my position in the research and the research sample. In the empirical part, I connect and compare the obtained data with the initial literature.

Key words: migration, thai women, massages, transnationalism ...

OBSAH

Úvod	7
1. Teoretická část	8
1.1. Transnacionální migrace	8
1.2. Transnacionální mateřství	9
1.3. Postavení žen v procesu migrace	12
1.3.1. Postavení thajských žen v procesu migrace	14
1.3.1. Pracovní postavení žen v procesu migrace	16
1.4. Definice pečovatelské práce	17
2. Metodologická část	19
2.1. Výzkumný cíl	19
2.2. Technika získávání dat	20
2.3. Výběr účastnic výzkumu	21
2.4. Situovanost ve výzkumu	22
2.5. Výzkumný vzorek	23
2.6. Analýza a interpretace dat	24
2.7. Etické aspekty výzkumu	25
3. Empirická část	26
3.1. Migrace do České republiky	26
3.1.1. Masérství „vstupenkou“ do Evropy	26
3.1.2. Důvody k odchodu	27
3.1.3. První momenty	30
3.2. Péče o druhé	32
3.2.1. Remitence měřítkem péče	32
3.2.2. Péče měřítkem úspěšnosti	37
3.2.3. Péče prostřednictvím komunikace	39
3.2.4. Prostředky komunikace	42
3.2.5. Masérská pozice	44
3.2.6. Dočasnost péče	49
3.3. Sebe – péče	50

Závěr	55
Literatura	57
Příloha	60

ÚVOD

V dnešním globalizovaném světě se stále více dostává do popředí termín transnacionální migrace, tudíž migrace lidí, kteří udržují své sociální vazby na dvou či více místech naráz. Ve své práci se zaměřuji na thajské ženy, které se trvale usadily v České republice, vykonávají masérské služby, a které pomocí financí podporují své vzdálené rodiny v Thajsku.

S těmito ženami jsem se setkala již pracovně, před několika lety, v thajském masážním saloně v Praze. Několik let jsem s nimi spolupracovala a mohla jsem tak nahlédnout do jejich často nelehkých životních osudů. Dodnes jsem s některými z nich v kontaktu, čehož jsem se rozhodla využít k napsání mé bakalářské práce. Thajské masérky v Praze jsou relativně malou¹ a zároveň i velmi uzavřenou skupinou migrantek, které se veřejnosti straní. Jedná se o skupinu žen, se kterými je nelehké navázat důvěrný kontakt, a právě z tohoto důvodu je téma mé práce jediné, které se thajskými masérkami v České republice podrobně zabývá.

Cílem mé bakalářské práce je analýza praktik péče ve vybrané skupině thajských masérek, které se trvaleji usadily v České republice. Svou práci pojmám z hlediska péče. Thajské ženy pečují jak o své klienty při výkonu svého povolání, tak o své vzdálené rodiny v Thajsku. V mé práci mě tudíž zajímá, jak k péči přistupují samotné ženy, jak o péči mluví, jak jí zvýznamňují, i s čím se během života v České republice potýkají. Jak nahlízejí na svůj život a svůj volný čas, a jak dokážou pečovat samy o sebe. V mé práci se zaměřuji na to, jak ženy kontextualizují své nové životy v České republice a jak vnímají péči, kterou zprostředkovávají. Snažím se postavit péči o klienty a sebe samotné do kontrastu s péčí o rodiny, které ženy zanechaly v Thajsku, a o které dokážou často pečovat jen skrze svůj pobyt v České republice.

---

¹ Ke dni 31.5. 2023 se dle stránek Ministerstva vnitra v České republice nacházelo 1295 legálně přistěhovaných Thajek a Thajců (mužů 131, žen 1164)

1. TEORETICKÁ ČÁST

Ve své práci se snažím nejprve nastínit pojetí ekonomické a transnacionální migrace, transnacionálního mateřství, genderu v migraci a péče, které jsou důležitými teoretickými východisky pro téma mé práce – trojí péči vykonávanou transnacionálními migrantkami – péči o klienty, o své rodiny a péči o sebe.

1.1. Transnacionální migrace

Migrace lidí má mnoho důvodů. Dle Caroline Brettel a Jamese Hollifielda (2000) se nejčastěji jedná o reakci na zhoršenou ekonomickou situaci země či nestabilní životní situace rodin a jednotlivců. Autoři ve své knize popisují, že ekonomická migrace, ať více či méně dobrovolná, trvalá i dočasná, vzniká za účelem zlepšení ekonomické situace (Brettel, Hollifield, 2000). Parreñas (2002) však upozorňuje na to, že ve skutečnosti nemigrují nejchudší lidé, jak bychom se mohli mylně domnívat. Migrují převážně ti, kteří mají již nějaké pracovní dovednosti, a především i finance k migraci. Nejčastěji tak migrují lidé ze středních tříd, kteří chtějí sobě a svým blízkým zachovat dosavadní postavení ve společnosti (Parreñas, 2002).

Obecné migrační teorie zdůrazňují tendence lidí přesouvat se z jihu na sever a z ekonomicky slabších oblastí do oblastí s vyššími/vysokými příjmy. V tomto procesu hrají velkou roli tzv. “push” a “pull” faktory, které rozhodnutí k migraci ovlivňují. Castles a Miller (2009) mezi “push” faktory řadí například demografický růst výchozí země, nízkou životní úroveň obyvatelstva, či málo pracovních příležitostí. Mezi “pull” faktory zahrnují vidinu lepšího života v cílové zemi, poptávku po práci, lepší pracovní ohodnocení, a zkrátka další faktory, které migranta či migrantku k migraci pobízí (Castles, Miller, 2009). Pedzara (1991) uvádí, že mezi “pull” faktory můžeme řadit i ty, které migranty od migrace do jiné země odrazují (Pedzara, 1991). V případě mého výzkumu se tak může jednat například o situace žen, které nechtějí opustit svou rodinu, ale v důsledku životních situací jsou k tomu více méně donuceny.

Dle Schiller et al. (1995) se dříve na migranty pohlíželo jako na „vykořeněné“ osoby, které musely opustit svou zemi a následně tak čelit nesnadnému procesu asimilace do nové společnosti a kultury (Schiller et al., 1995). Tuto konceptualizaci však Schiller et al. (1995) zpochybňují již v 90. letech a tvrdí, že jak v USA, tak i v Evropě, je rostoucí

počet migrantů čím dál více chápán jako „transmigranti“. Dodávají, že každodenní život transnacionálního migranta závisí na neustálém propojení napříč mezinárodními hranicemi, a tudíž se tak jejich identita vztahuje k více než jednomu národnímu státu (Schiller et al., 1995). Podobně ve své knize smýšlejí i Castles a Miller (2009) kteří říkají, že transnacionální migranti se nepřesouvají z jedné společnosti do druhé, ale udržují své vazby na dvou nebo více místech naráz. Tento trend je dle autorů usnadněn globalizací a sní souvisejícím zlepšením dopravních prostředků a komunikačních technologií, ale i šířením globálních kulturních hodnot (Castles, Miller, 2009).

1.2. Transnacionální mateřství

S feminizací pracovní migrace se stále více objevuje termín „transnacionálního mateřství“, který popisuje situaci, kdy matky migrují do jiné země za prací a zanechávají své děti v zemi původu. Parreñas (2001) ve své studii poukazuje na to, že stále více filipínských žen se stará o své děti na dálku. Aby dokázaly finančně zabezpečit své rodiny, musí je zanechat na Filipínách a využít pracovních příležitostí na trhu práce v jiných zemích světa, například Asii, Americe a Evropě (Parreñas, 2001). Důvodem k odchodu dle Parreñas (2001) často bývá přesvědčení, že díky zasílaným financím dokážou svým dětem zajistit bezpečný životní status střední třídy a další materiální výhody, čímž se navíc urychlí akumulace majetku a úspor v rámci rodin. Nejvíce upřednostňované je pak podle Parreñas (2001) financování vzdělání dětí, jehož dosažením se dítě stává více nezávislým a zvyšují se tak pravděpodobnosti toho, že další člen rodiny už nebude muset vycestovat za prací mimo zem (Parreñas, 2001).

Hondagneu-Sotelo a Avila (1997) ve své knize tvrdí, že většina transnacionálních matek přichází do cílové země s úmyslem zůstat jen na předem určenou, omezenou dobu – dokud nesplatí veškeré dluhy a dokud nenašetří dostatek finančních úspor (nejčastěji potřebných pro stavbu nového domu nebo založení nového podniku). Dle autorů se však plánovaná délka pobytu žen během let obvykle prodlužuje. V průběhu těchto let se o každodenní potřeby dětí starají blízcí příbuzní – nejčastěji matky a setry migrujících žen (Hondagneu-Sotelo, Avila, 1997). V tomto kontextu Hochschild (2008) poukazuje na to, že migrantky často mluví o svém návratu do země původu. Nicméně upozorňuje na to, že mnohdy se jedná jen o mzdy, které se vrací domu, zatímco ženy samotné zůstávají (Hochschild, 2008). Ačkoli je tedy původním záměrem většiny žen rychlé vydělání

peněz, či “migrace na zkoušku” (viz. Ezzeddine, 2011), ve výsledku mnoho žen prezentuje případ “mýtu věčného návratu”, jelikož svůj pobyt neustále prodlužují.

Dle výzkumu Parreñas (2000), ve kterém vedla rozhovory s filipínskými domácími pracovníci, ženy na jednu stranu (mnohdy) dokáží díky migraci finančně zajistit své rodiny a děti, na druhou stranu se však neubrání pocitům bolesti, pramenících z jejich odloučení. Ženy, se kterými Parreñas (2000) rozhovory vedla, prokazatelně zažívaly pocity ztráty, osamělosti a viny. Pro mnohé z nich bylo nejtěžší vědomí toho, že meškají růst svých dětí a ztrácí intimitu se členy vlastních rodin. Tuto emocionální ztrátu a napětí se pak snažily vynahrazovat zprávami, telefonáty a četnými dary. Podle Parreñas (2000) tak rodiče věří, že prostřednictvím finanční podpory a častého kontaktu mohou i nadále udržovat blízké vztahy se svými dětmi, a že je tak mohou nechat čekat déle. I to je jedním z důvodů, proč svůj pobyt v cílové zemi často i několikrát prodlužují (Parreñas, 2000). Ze studie Parreñas (2001) je však patrné, že děti, kterým je pomocí migrace poskytována finanční podpora, si ale více přejí, aby jejich matky zůstaly s nimi. I na úkor peněz (Parreñas, 2001). Toto mínění podporuje i americká antropoložka Nicole Constable (2017), která však ve svém výzkumu upozorňuje na to, že děti, které zůstaly bez matek ve své zemi původu, mohou být terčem posměchu a šikany. Tyto děti migrujících žen jednak postrádají svou mámu, ale také čelí tomu, že je matky ani přes zasílané finanční částky nedokážou dostatečně finančně zaopatřit (Constable, 2017).

Ačkoli existuje heteronormativní představa o intenzivním mateřství (pouze biologické matky jsou schopny plně vychovávat své děti), Hondagneu-Sotelo ve svém výzkumu s názvem "I'm Here, but I'm There" z roku 1997 poukazuje na to, že pro mnoho transnacionálních matek je nejdůležitější přesvědčení, že pečovatelské povinnosti vůči svým dětem mohou nejlépe naplňovat jen prostřednictvím příjmu v cizí zemi (Hondagneu-Sotelo, Avila, 1997).

V kontrastu s tímto tvrzením vystupuje Nicole Constable (2017), která upozorňuje na to, že většina studií se soustřeďuje pouze na jeden typ rodin. A to takové, ve které figurují oba rodiče. V rámci těchto studií je pak patrné, že děti migrujících žen odolávají výzvám migrace poměrně dobře. A to je také důvodem, proč je na tuto problematiku brán jen malý zřetel.

Podle Constable (2017) se však mnoho žen se svými partnery odcizí ještě před svou migrací, a že navíc většina žen, které se identifikují jako vdané, oficiálně vdané nejsou.

Ve svém výzkumu Constable (2017) tvrdí, že ze studií migrace jsou značně vyloučeny nejen matky samoživitelky, ale i gayové a lesby, kteří mají (či nemají) děti. Nicole Constable (2017) argumentuje tím, že většina dětí, které jsou zanechány v zemi původu, jsou nešťastné, jelikož matkou zasílané finanční prostředky jednoduše nedokážou pokrýt veškeré náklady (nové školní uniformy, potřebné oblečení, kroužky, vysněná kola), jelikož migrace matek byla především reakcí na ekonomickou krizi v rodině. Mimo to se ženy dostávají do sporů s těmi, kteří pečují o jejich děti (zejména příbuzní, známí a chůvy). Matky pak upřednostní migraci zpět, kolikrát i na úkor zvýšené nabídky peněz, což Constable ve své studii (2017) výstižně popisuje větou: „*Usoudila, že je lepší být se svými dětmi a nemít peníze než být bez nich, osamocená a v depresích, a stejně nemít dostatek peněz k vyžití*“ (Constable, 2017, str. 173).

V tomto kontextu jsou důležité sítě rodin a přátel. Tyto sítě fungují jako podpůrné systémy, které pečují o emocionální potřeby migrantů, poskytují jim péči a podporu. Jestliže totiž migrujícímu člověku schází pocit péče a sounáležitosti, je pravděpodobnější, že pro něj proces usazení v cílové zemi bude daleko náročnější. Pokud migrují celé rodiny, adaptace se pro ně v nové zemi stává snazší. Opačně pokud migruje samostatný jedinec, pravděpodobně zažije pocity osamocení. Pokud migranti pociťují toto odcizení od vlastních rodin a přátel, snaží se jej vynahrazovat online komunikací a návštěvami své země (Aranda, 2003). Tuto problematiku zkoumala americká socioložka Elizabeth Aranda, která ve své studii z roku 2003 s portorickými transmigranty žijícími v USA zkoumala, jak se migranti zapojují do mezinárodní péče, a jakou roli v tomto procesu hraje gender. Poukazuje na to, že dopad transnacionální migrace při ohledu na péči nesli hůře muži a ženy, kteří byli již před migrací zadaní. Ale zejména pak ženy, a to bez ohledu na jejich rodinný stav. Usuzuje, že je to dáno genderovými rolami a tudíž tím, že ženy jsou častěji těmi, kdo má na starost reprodukční a pečovatelskou práci v rodině. V důsledku toho někdy dochází k tomu, že si i přes pracovní úspěchy v cílové zemi migrantky vyčítají to, že žijí bez svých rodin (Aranda, 2003).

Ve studii Arandy (2003) o tomto mluví jedna z participantek jejího výzkumu, která migrovala z Puerto Rica do USA: „*Jsem tu jediná, mám dobrou práci, ale co jiného? Co jiného tu mám?*“ (Aranda, 2003, str. 616). Aranda (2003) následně tvrdí, že touha po péči členů vlastních nukleárních rodin, přátel a komunit v zemích původu, mívá za následek zpětnou migraci, a to jak krátkodobou, tak neméně často i trvalou. Ke zpětné migraci pak podle Arandy (2003) může vést i nečekaná bolestivá událost (např. smrt či onemocnění

rodinného člena), která se odehraje ve výchozí zemi migranta. Pokud k takové situaci dojde, migrující člen může začít zpochybňovat svou migraci, a mnohdy pak svou rodinu začne upřednostňovat před úspěchy a finanční stabilitou, které dosahuje v cílové zemi. Některé ženy tento rozkol mohou řešit častějším a intenzivnějším kontaktem s rodinou, nebo zpětnou migrací (Aranda, 2003). Ve výzkumu Arandy (2003) se většina dotazovaných migrantů vrátilo do své země původu, a to z důvodu touhy být blíže rodině. Jednoduše dosáhli životního okamžiku, ve kterém se jejich prioritou stalo opětovné spojení se sociálními sítěmi a kulturou v domovské zemi. Dle Arandy (2003) však v případě žen i mužů, kteří si vytvoří nové sociální sítě a vlastní nukleární rodiny v hostitelské zemi, je pravděpodobnější, že se s emocionálním deficitem vypořádají lépe, a v cílové zemi zůstanou (Aranda, 2003).

1.3. Postavení žen v procesu migrace

Za posledních 25 let se do teorií migrace začal začleňovat koncept genderu, a nyní je jedním z jejích hlavních faktorů. Ukázalo se, že migrační proces, který byl dříve chápán jako zdánlivě genderově neutrální, je ve skutečnosti vysoce genderově specifický. Na tuto skutečnost upozorňují i Boyd a Grieco ve své studii z roku 2003, kde tvrdí, že „zatímco ještě v 70. letech bylo pod pojmem „migranti a jejich rodiny“ vidění pouze „muži migranti a jejich manželky s dětmi“, ženské hnutí svým důrazem na situaci žen způsobilo, že se začala zpochybňovat neviditelnost žen jako migrantek, jejich předpokládaná pasivita v migračním procesu, i jejich předpokládané místo v domácnosti“ (Boyd, Grieco, 2003, str. 1). S tímto tvrzením souhlasí i Ahsan Ullah (2010) a podotýká, že dřívější zanedbávání ženské migrace bylo způsobeno převážně tím, že po mnoha staletí byla migrace typickou výsadou mužů (Ahsan Ullah, 2010).

Boyd a Grieco (2003) nadále popisují, že existují tři různá stádia, kde genderové vztahy, role a hierarchie ovlivňují migrační proces, a přináší tak ženám rozdílné výsledky v procesu migrace. Jedná se o předmigrační fázi, migrační fázi (přechod přes státní hranice), a po sléze i zkušenosti migrantů v cílové zemi (Boyd, Grieco, 2003).

V předmigrační fázi podle Boyd a Grieco (2003) existuje mnoho faktorů, které mohou utvářet rozhodnutí žen k migraci. Jedná se jednak o makro faktory (např. zřízení státu a jeho ekonomika), ale i individuální mikro faktory, jako jsou genderově specifické fáze životního cyklu. Migraci žen tak mohou ovlivňovat jak genderové vztahy, tak i hierarchie v rodinném kontextu. Dle Boyd a Grieco (2003) hraje klíčovou roli v životě

ženy i její rodina, jelikož často ovlivňuje zdroje a informace, které mohou mít vliv na její rozhodnutí k migraci. Může být zdrojem podpory a motivace, nebo se naopak může stát tím, co ženě v migraci brání (Boyd, Grieco, 2003).

Pravděpodobnost migrace žen je zároveň ovlivňována i dalšími faktory, ať už těmi individuálními, rodinnými, nebo společenskými. Mezi individuální faktory Boyd a Grieco (2003) řadí například věk, pořadí narození, rasu/etnicitu, místo narození (městský či vesnický původ), rodinný stav (svobodná, vdaná, rozvedená ovdovělá), postavení v rodině (autoritativní nebo podřízené), status vzdělání, pracovní dovednosti, zkušenosti, a třídní postavení. Do rodinných faktorů zahrnují velikost rodiny a její složení, strukturu (jaderná či rozšířená), status rodičů, ale i fázi životního cyklu ženy. Do společenských faktorů pak Boyd a Grieco (2003) zahrnují komunitní normy a kulturní hodnoty, které určují, zda ženy mohou či nemohou migrovat, a pokud mohou – jak a s kým. Jinými slovy tvrdí, že kultura společnosti, ze které žena pochází, určuje pravděpodobnost migrace (Boyd, Grieco, 2003).

Literatura o migraci žen se zaměřuje i na různé aspekty postavení žen, které se mohou v důsledku migračního procesu změnit. Jedním z nich je postavení migrantek v rámci jejich rodin. Boyd a Grieco (2003) tvrdí, že pro některé ženy může migrace znamenat zvýšení sociální mobility, ekonomické nezávislosti a zajištění relativní autonomie, což může vést v rámci rodiny k větší autoritě, účasti na rozhodování o domácnosti a ke kontrole nad rodinnými zdroji. Zároveň však zdůrazňují, že migrace sice může vést ke zlepšení sociálního postavení žen, ale nemusí vždy změnit jejich relativní postavení v rodině (Boyd, Grieco, 2003).

Jak zmiňuje Ahsan Ullah (2010) ve své knize pojednávající o migraci obyvatelstva v Asii, dnes již neplatí, že by bylo na zaměstnanou ženu pohlíženo jako na skandál, nýbrž je vnímána jako samostatná, statečná a ambiciózní. Právě tato touha po samostatnosti a sebenaplnění je pak podle Ahsan Ullaha (2010) často důvodem, kvůli kterému se ženy rozhodují migrovat a zároveň upozorňuje, že vzhledem k tomu, že v tradičních společnostech trvalo déle, než se pracovní migrace stala běžnou součástí života některých žen, je často „ženský“ druh práce omezován na domácí práci a péči o rodinu (Ahsan Ullah, 2010). V návaznosti na tuto skutečnost Ahsan Ullah (2010) poukazuje na to, že zatímco vyspělé země mohou některé tyto práce považovat za ponižující, pro ženy z méně vyspělých zemí představují příležitost pro lepší budoucnost a lepší ekonomické postavení (Ahsan Ullah, 2010).

Boyd a Grieco (2003) v závěru studie podotýkají, že rozhodnutí o migraci není to samé, co povolení k migraci (tudíž k odchodu ze země či příchodu do země cílové) a tvrdí, že i zde může být patrná genderová nerovnost. Dle autorů knihy je to způsobeno tím, že některé země zavedly do svých politik podmínky na ochranu žen před vykořisťováním, které jim účinně brání v zapojení do pracovní migrace. Na migraci žen a mužů mají vliv mimo jiné i imigrační zákony a předpisy cílové země. V tomto ohledu Boyd a Grieco (2003) tvrdí, že zatímco na muže je více pohlíženo jako na „nezávislé“, ženy jsou často klasifikovány podle svého vztahu k mužům, se kterými migrují, a to bez ohledu na jejich vlastní, nezávislý status (Boyd, Grieco, 2003).

Podobně smýšlí i Castles a Miller (2009), kteří tvrdí, že šance migrantů na získání práce závisí nejen na lidském kapitálu (tj. vzdělání, uplatnění, dovednostech, znalostech), ale také na pohlaví a etnicitě. Navíc upozorňují na to, že v případě etnických menšin často dochází ze stran majoritní společnosti ke stigmatizaci, která je vyvolána ideologiemi rasismu a zkušenostmi s kolonialismem. To pak mnohdy segmentuje trh práce, který směřuje imigranty do konkrétních ekonomických sektorů a povolání (Castles, Miller, 2009).

1.3.1. Postavení thajských žen v procesu migrace

Ve vztahu k tématu mé bakalářské práce, ve které se zaměřuji na thajské masérky, pokládám za důležité čtenáři poskytnout krátký vhled do životních poměrů žen žijících v Thajsku:

Tradiční společnosti, které se nacházejí v Asii, mají dlouhodobě zažité patriarchální struktury. Ženy a muži mají ve společnosti zřetelně oddělené role. Muži mají mnohem větší pravomoci, zatímco ženě je přikládána péče o děti a domácnost. Navzdory změnám, které v posledních staletích nastaly, je tato interakce mezi muži a ženami v některých kulturách stále akceptovatelná a přijatelná (Ahsan Ullah, 2010).

Americký sociolog a demograf Gordon F. De Jong se ve svém výzkumu (2000) zaměřuje na determinanty dočasné a trvalejší migrace žen a mužů v severovýchodním Thajsku, které se vyznačuje venkovským prostředím. Dříve se lidé v těchto místech nejčastěji živili farmařením (především pěstováním rýže). Postupem času a s ohledem na ekonomickou situaci Thajska se začal čím dál více vyvíjet tlak na ženy, jelikož jim je v jejich kultuře, na základě buddhistických tradic, přikládána nejen péče o děti, ale i o

rodiče. Příjem těchto žen pak často nepokrývá náklady na obživu a další základní lidské potřeby. Častou reakcí na tyto životní podmínky je migrace do ekonomičtěji rozvinutějších míst, zejména větších měst. Autor zde poukazuje i na to, že dočasná migrace je hlavní formou populační dynamiky v méně rozvinutých zemích (DE JONG, 2000). Ačkoliv se výzkum soustředí především na migraci žen a mužů z rurálního prostředí do měst v oblasti Thajska, musíme vzít v potaz, že se jedná o data z let 1990–2000. Během těchto let byla globalizace světa teprve v počátcích. Až teprve s globalizací se rozvinula představa migrace do zámoří a dalších, okolních států.

Nicméně, De Jong se ve svém výzkumu zajímá především o postavení mužů a žen v buddhistické společnosti, Thajsku. Toto nastínění nám pomůže lépe chápat principy, na kterých je založen výchozí stát, ze kterého participantky mého výzkumu pocházejí.

I v Thajsku platí určitá nerovnost. Thajci ve své buddhistické společnosti spojují sílu a obranu s muži, ženy jsou stavěny více do pečovatelské a mateřské pozice. Přestože se zdá, že toto thajské pojetí genderu odsouvá ženy do domácích prací a muže do veřejných rolí, Thajsko se dle De Jonga (2000) jeví (na rozdíl od okolních států) mnohem svobodnější. Lidé se řídí buddhistickou myšlenkou – tudíž, že každý jedinec je zodpovědný za svůj vlastní osud. To dává ženám i mužům v oblasti Thajska příležitost zvolit si svůj vlastní životní směr. De Jong (2000) ve své studii zdůrazňuje ekonomické změny, které na přelomu druhého tisíciletí v Thajsku nastaly, a kvůli kterým musely začít pracovat i ženy v domácnostech. Jeden příjem se tak stal pro celou rodinu nedostatečným. Navíc, thajská kultura požaduje, aby se ženy dokázaly postarat o své stárnoucí rodiče. Proto se pro mnoho žen z Thajska stává migrace příležitostí, pomocí níž budou moci vyjádřit vděk svým rodičům (DE JONG, 2000). Rodiče navíc dle autora migraci svých dcer podporují, protože je (z kulturní podstaty) pravděpodobné, že budou remitovat více než jejich synové. Jelikož se genderové role mužů a žen v Thajsku liší, předpokládá se stejný vzorec i v průběhu migrace. De Jong (2000) tak podotýká, že zatímco muži migrují, aby naplnili svou roli hlavního poskytovatele příjmu, u žen se spíše očekává, že skrze migraci budou přispívat zejména na podporu dětí a stárnoucích rodičů (DE JONG, 2000).

Jak uvádí Panitee Suksomboon (2018), před rokem 1970 byla thajská migrace do Evropy téměř nepatrná. Rostla spolu s globalizací světa, která je spojená mimo jiné také s masovou turistikou v Thajsku, či se zvýšenou poptávkou po pracovní síle v sektoru služeb v ekonomičtěji vyspělejších zemích. Tohoto proudu migrace se dle autorky

nejprve účastnily ženy nižší třídy, až v pozdější době i vzdělanější ženy ze středních tříd (Suksomboon, 2018).

Panitee Suksomboon (2018) popisuje, že v souvislosti s přísnějšími imigračními politikami po celé Evropě se až do dnešní doby nejčastějším a nejdostupnějším prostředkem, pomocí něhož se thajské ženy dostávají do Evropy, stala sňatková migrace. Dodává, že i v kontextu sňatkové migrace je častým jevem, že se ženy z ekonomicky chudších zemí globálního jihu vdávají za muže z rozvinutějších zemí globálního severu. Autorka na příkladu 20 žen, pocházejících z Thajska, popisuje, že ženy potkávají muže z Evropy v Thajsku nejčastěji při jejich dovolených a pracovních cestách. Třináct z dvaceti dotazovaných žen ve výzkumu Panitee Suksomboon (2018) přišlo do kontaktu se svým mužem během pracovní směny, nejčastěji v hotelích a restauracích, v hlavním městě Thajska, Bangkoku. Zbýlých sedm svého muže potkalo během výkonu masáže, nebo v baru. Autorka výzkumu poukazuje na to, že na rozdíl od Islámu však Buddhismus nelpí na sňatku s partnerem či partnerkou stejného vyznání (Suksomboon, 2018).

1.3.2. Pracovní postavení žen v procesu migrace

„V globální ekonomice je péče jednou z největších surovin těžených z jihu na sever“
(Parreñas, 2002, str. 16).

Jak jsem již nastínila výše, Boyd a Grieco (2003) ve své studii popisují, že implicitním definováním migrantek (žen) jako „závislých“ a migrantů (mužů) jako „nezávislých“, staví imigrační politika přijímacích zemí ženy spíše do „rodinné/pečovatelské role“ spíše než do „role obchodní“. Tyto role a stereotypní představy o postavení žen ve společnosti mohou ovlivňovat typ práce, pro které jsou ženské migrující pracovní síly přijímány. Ženy se proto dle autorů obecně soustředují v „ženských“ povoláních, jako jsou služby v domácnosti nebo ošetrovatelství – v pečovatelské oblasti. Autorky dodávají, že toto schéma platí obzvlášť v případech, kdy ženy migrují na dobu určitou (Boyd, Grieco, 2003).

1.4. Definice pečovatelské práce

Paula England a Nancy Folbre (1999) ve své studii popisují pečovatelskou práci jako komplexní oblast, která zahrnuje širokou škálu povolání, při kterých pracovník poskytuje službu někomu, s kým je osobně v kontaktu (tzv. face to face). Péče se nazývá „péčí“ za předpokladu, že pracovník reaguje na potřebu, která je přímo vyjádřena příjemcem. Zahrnuje tak péči o děti, péči o staré lidi, vzdělávání, doučování, poskytování fyzické i psychické péče, ošetrovatelství a mnoho dalších. Při těchto povoláních jsou pracovníci v osobním kontaktu s klienty a poskytují jim nejen fyzickou péči, ale také emocionální podporu (Paula England, Nancy Folbre, 1999).

Dle autorek Pauly England a Nancy Folbre (1999) má pečovatelství i svá specifika, která ji odlišují od jiných oblastí práce. Za jeden z hlavních rysů pečovatelských prací považují to, že se obvykle jedná o činnost, která je vykonávána ženami. Upozorňují, že tato povolání jsou zároveň spojována s nízkými platy a jsou často podhodnocována, což může vést k nedostatku (kvalifikovaných i nekvalifikovaných) pracovníků v této oblasti. Za další klíčový rys pečovatelské práce uvádí, že mimo finanční odměnu jsou pracovníci motivováni také pocitem povinnosti vůči lidem, o které pečují. Pečovatelská práce tak není jen prostředkem k zajištění vlastní obživy, ale také prostředkem k poskytování zdravotní péče, podpory a pomoci těm, kteří ji potřebují. Důležitým aspektem této oblasti práce je mimo výše zmíněné také to, že se liší od oblasti průmyslu nebo služeb, kde pracovníci nejsou v osobním kontaktu s lidmi, pro které práci vykonávají. To znamená, že práce v továrnách nebo servisní práce nespádají pod termín „pečovatelské práce“, jelikož zde nedochází k přímému kontaktu mezi pracovníkem a klientem.² (Paula England, Nancy Folbre, 1999).

V kontextu transnacionální migrace představila americká profesorka sociologie Arlie Hochschild (2000) koncept globálních řetězců péče (tzv. care chain), který se týká transnacionálních praktik péče. Tento koncept popisuje situace, ve kterých migrantky hledají práci jako pečovatelky nebo chůvy v ekonomičtěji vyspělejších zemích světa. Při odchodu ze své země za sebou však zanechávají vlastní rodinu, nejčastěji děti a staré rodiče, které svěřují do rukou jiným chůvám a pečovatelům. Na jednu stranu migrantky přinášejí péči jako službu do přijímací země, a tím dochází k přílivu péče (tzv. care gain).

---

² Například tesaři mají kontakt se svými zákazníky, ale tato interakce je při stavbě domu vedlejší, proto se nejedná o poskytování osobní péče (Paula England, Nancy Folbre, 1999)

Na druhou stranu však odchodem těchto žen dochází k odlivu péče (tzv. care drain) v jejich zemi původu. Globální řetězce péče dle Hochschild (2000) ale ukazují, že péče není vždy neutrální. Je spjata s genderem, etnickou příslušností a třídními rozdíly. Tyto faktory ovlivňují to, jakým způsobem jsou pečovatelky vybírány a placeny. „Care chains“ jsou tak dle Hochschild (2000) výsledkem několika faktorů, včetně stárnutí populace v bohatších zemích, zvýšeného počtu žen vstupujících na trh práce, a nedostatku pracovních příležitostí v ekonomicky chudších zemích. Tyto faktory vedou k tomu, že ženy z těchto ekonomičtěji chudších zemí migrují do bohatších zemí, aby pracovaly na pečovatelských pozicích (Hochschild, 2000).

V případě mého výzkumu se zaměřuji na péči vykonávanou thajskými masérkami. Tato péče je vykonávána v osobním kontaktu a spadá tak pod poskytování fyzické péče. Thajské masáže jsou v Praze vykonávány primárně ženami, ale obecně je výkon masáží genderově neutrální. Jde spíše o preference zákazníků, jelikož se jedná o intimní manipulaci s těly klientů. Pro výkon thajských masáží jsou však preferováni lidé pocházející z Thajska, a to pro svou rasovou etnicitu, která přináší klientům autentičtější požitky z masáže. S ohledem na koncept představený Arlie Hochschild se i v tomto případě jedná o ženy, které přicházejí z ekonomičtěji slabší země, aby zde skrze péči o své klienty mohly lépe pečovat o své rodiny v zemi původu.

2. Metodologická část

K vytvoření bakalářské práce jsem využila metod kvalitativního výzkumu. Jak argumentuje Strauss a Corbin, kvalitativní výzkum je „jakýkoli výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace“ (Strauss & Corbin, 1999, str. 10.). Nutno podotknout, že s tímto tvrzením mnoho autorů nesouhlasí, jelikož dle nich „jedinečnost kvalitativního výzkumu nespočívá pouze v absenci čísel“ (Jan Hendl, 2005, str. 50). Jedná se o „výzkum, týkající se života lidí, příběhů, chování, ale také chodu organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů“ (Strauss & Corbin, 1999, str. 10). Ačkoli má tato metoda několik nevýhod, jako je například obtížnější testování teorií a časově náročnější sběr dat a jejich následná analýza, má i několik předností, které mi pomohly lépe objasnit mou výzkumnou otázku. Mezi přednosti řadím zejména možnost získání podrobného popisu jedince, skupiny, události či fenoménu, a lepší porozumění souvislostí (Jan Hendl, 2005).

2.1. Výzkumný cíl

Ve svém výzkumu se zaměřuji na skupinu žen, pocházejících z Thajska. Do České republiky se přestěhovaly za lépe placenou práci, ať již samy, nebo za doprovodu manžela pocházejícího z Čech. Nehledě na předchozí povolání v Thajsku, v České republice všechny pojií stejná pracovní činnost – masérství. Každá z žen posílá pravidelné peněžní částky své rodině, a mnohé z nich jsou i hlavními živitelkami svých rodin.

Cílem mého výzkumu je analýza praktik péče ve vybrané skupině thajských masérek – péče o příbuzné v zemi původu, pečující práce a péče o sebe (self-care). Zajímalo mě, jak ženy zvýznamňují péči, kterou poskytují svým vzdáleným blízkým? Jak přistupují k výkonu masáží, které mají pečovatelský charakter? A také, jak pečují samy o sebe, ve svém volném čase?

Pro zodpovězení výše zmíněných otázek jsem zvolila polostrukturované rozhovory, přičemž jsem se snažila ponechat aktérkám mého výzkumu prostor pro volné vyprávění a vysvětlování. Mezi hlavní otázky, které jsem pokládala všem účastnicím výzkumu, patřily:

- 1) Proč jste se rozhodla k migraci?
  - Koho jste v zemi původu zanechala?
  - Jaké povolání jste v Thajsku vykonávala?
  - Co předcházelo tomu, než jste migrovala?
- 2) Jaký máte vztah k masážím a ke svým klientům?
  - Proč jste se rozhodla pro výkon masáží?
  - Jaké byly vaše první masáže?
  - Co se Vám na tomto povolání líbí, nebo naopak nelíbí?
- 3) Jak se staráte o své příbuzné v zemi původu?
  - O koho se staráte a s kým jste v kontaktu?
  - Zasíláte nějaké částky svým blízkým, popř. komu a na co jsou využívány?
- 4) Jak pečujete sama o sebe?
  - Co nejraději děláte ve svém volném čase?
  - S kým trávíte svůj volný čas?
  - Kde získáváte energii pro výkon masáží?

Podotázky, které jsem uvedla, jsou převážně orientační.

2.2. Technika získávání dat

Původně jsem ke svému sběru dat chtěla využít narativní rozhovory. Dle Novotné et al. (2019) je „narativní typ rozhovoru takový typ rozhovoru, který spočívá ve vyprávění narátora s minimálním vstupováním tazatele do tohoto vyprávění“ (Novotná et al., 2019, str. 328). Již u prvního rozhovoru jsem však zjistila, že do rozhovorů budu muset zasahovat více, než jsem původně zamýšlela. Bylo to způsobeno tím, že ženám mnohem více vyhovovalo, když jsem jim kladla předpřipravené otázky. Nedokázaly vyprávět v dlouhých naracích a vyžadovaly, abych do rozhovorů vstupovala a dotazovala se jich. Proto jsem musela svůj přístup k výzkumu přehodnotit. Ačkoli jsem participantkám několikrát vysvětlovala princip volného narativního vyprávění, ve výsledku jsem se musela uchýlit k polostrukturovaným rozhovorům. Předem jsem si tedy připravila hlavní otázky, ke kterým jsem kladla podotázky. Nicméně i v případě polostrukturovaných rozhovorů, u kterých je předem částečně předpřipravená struktura, byl participantkám ponechán dostatečný prostor pro vlastní vyjádření (Novotná et al., 2019, str. 322). I mně

samotné tato technika vyhovovala, jelikož jsem mohla pružněji reagovat na nově vzniklá témata, která během rozhovoru vyšla na povrch, a mohla jsem tak nadále upravovat základní otázky, které jsem následně pokládala dalším participantkám.

Mým úkolem bylo vytvořit prostředí, ve kterém se ženy budou cítit bezpečně a klidně. Většina rozhovorů proto byla vykonána v masérském salonu. Nikoli však v jejich šatně (místnost odpočinku, kde se shlukují i stravují), ale v samostatných pokojích, určených pro masáže. Vzhledem k citlivosti poskytovaných informací se domnívám, že se ženy rozhovoru mnohem více otevřely, když rozhovor probíhal samostatně, pouze se mnou. Vzhledem k předpokládané délce rozhovorů jsem si já, i participantky mého výzkumu před rozhovorem lehly na masážní postele. Některé rozhovory proběhly v bytech tazatelek, kam jsem byla pozvána v jejich dnech volna.

V průběhu rozhovorů jsem naslouchala, přikyvovala a povzbuzovala k vyprávění. Vzhledem k jazykové bariéře jsem však musela do rozhovoru vstupovat i s otázkami, týkajícími se objasnění některých vět. Několikrát jsem se setkala s problémy s překladem, jelikož angličtina většiny tázaných žen je sice na komunikativní úrovni, ale thajský přízvuk mi činil problémy. Rozhovor to naštěstí (v mnoha případech) nijak nenarušovalo. Naopak se tím otvírala nová zajímavá témata, ke kterým jsem se mohla později vrátit.

Délky rozhovorů s mými účastnicemi byly velmi rozdílné. Nejkratší rozhovor trval 30 minut, nejdelší téměř 3 hodiny. Nejdelší přepis rozhovoru trval zhruba 5 hodin. Rozhovory jsem nahrávala na diktafon a následně je doma přepisovala, abych mohla provést analýzu. Rozhovor tváří v tvář mi pomohl odkrýt i nonverbální komunikaci, která byla velmi důležitá pro lepší pochopení samotných žen.

2.3. Výběr účastnic výzkumu

Účastnice výzkumu jsem oslovila na základě známosti z předchozího zaměstnání, kdy jsem pracovala na pozici recepční v thajském masážním salonu. Jednalo se o účelový výběr, jelikož u účelového vzorku platí, že „to, jaký vzorek bude, vyplývá přímo z výzkumného problému“ (Novotná et al., 2019, str. 294).

Mezi mé jediná kritéria patřilo to, aby se jednalo o thajské ženy, které zde žijí několik let, žijí se masážemi a jsou v kontaktu se svou rodinou v Thajsku. V průběhu rozhovorů jsem přidala i další, významné kritérium – angličtinu na komunikativní úrovni. S tímto kritériem se můj původní seznam participantek ve výzkumu značně zúžil.

Nejprve jsem měla pouze 3 participantky. Pro svůj výzkum jsem však potřebovala větší počet žen, abych měla více použitelného materiálu pro cíle mého výzkumu. Proto jsem využila techniku sněhové koule (Novotná et al., 2019), kdy mi počáteční 3 participantky dále doporučovaly potencionální ženy pro můj výzkum. Schůzku s nimi mi vždy zařídily prvotní participantky, nemusela jsem je tudíž nijak kontaktovat. Nejprve se jednalo o dalších 6 žen, avšak v průběhu rozhovorů se nakonec ukázalo, že nesplňují požadovaná kritéria pro můj výzkum. Nejčastěji se jednalo o nedostatečnou úroveň anglického jazyka, která rozhovor znemožňovala, v jiných případech o to, že ženy nezasílaly finance do své země původu, anebo neudržovaly žádný kontakt se svou rodinou. Vše vyšlo na povrch až během probíhajících rozhovorů, které jsem proto následně musela ukončit. Ve svém výzkumu jsem tak pracovala s 5 ženami, které spojoval podobný životní osud a pracovní náplň. Jsem si jistá, že v Praze existuje více žen, které by splňovaly mé požadavky pro výzkum, nicméně se jedná o poměrně uzavřenou skupinu lidí, do které jsem dostatečně nepronikla. Ženy se mi samy svěřovaly s tím, že se při kontaktu s českými občany necítí komfortně. V České republice se mnohdy setkávají s opovržením a stigmatizací ze stran majoritní společnosti, tudíž se veřejnosti straní.

Muže jsem do svého výzkumu nezahrnula, jelikož se jedná o typicky „ženské povolání“ a bylo by těžké (snad i nemožné) najít muže původem z Thajska, jenž by v Praze toto povolání vykonával.

2.4. Situovanost ve výzkumu

Jako osoba s předchozí pracovní zkušeností v thajském masážním saloně (na pozici recepční), si uvědomuji své privilegované postavení v rámci výzkumu, který provádím. Participantky mého výzkumu mi tudíž důvěřovaly, a také předpokládaly, že jsem již obeznámena s thajskou kulturou a se způsoby jejich komunikace. I to umožnilo vyšší míru důvěry, než jakou by prokázaly vůči jiným lidem, kteří by průzkum prováděli. V průběhu interakce se ženami jsem si uvědomila, že mi svěřují citlivé informace, které by neposkytly „cizímu“ člověku. Jak mě ony samy informovaly, je to způsobeno odstupem, který si drží od lidí jiných kultur, než je ta jejich. V tomto ohledu se proto domnívám, že by rozhovory nikomu jinému neposkytly.

Během rozhovorů, které byly prováděny v bezpečném prostředí, jimi důvěrně známém, jsem byla svědkem radosti i pláče. Vyprávění žen přinášelo i mnohé situace, při kterých docházelo k dlouhotrvajícímu tichu. Několikrát jsem byla pozvaná na návštěvy do Thajska, několikrát mi byly ukazovány farmy, které ženy vlastní, a místa, o kterých sní. Mimo tyto informace mi byly sdělovány i velmi citlivé informace, týkající se vztahu k současnému zaměstnavateli, partnerovi, mzdě, i pracovním podmínkám. Některé z těchto informací jsem do přepisu rozhovorů nezahrnula, protože nebyly relevantní pro mé výzkumné téma nebo byly příliš citlivé. Jejich zahrnutí by mohlo ohrozit skupinu těchto žen, která je relativně malá, a to i přes anonymizaci dat.

Z výše uvedeného se považuji za ojedinělou výzkumnou osobnost a respektuji důvěru, která mi byla svěřena.

2.5. Výzkumný vzorek

V následující části prezentuji pro přehled čtenáře můj výzkumný vzorek – účastnice výzkumu a jejich základní charakteristiky, které sice netvořily má kritéria výběru, ale mohou posloužit čtenáři k orientaci ve výpovědích participantek.

Jak jsem již zmínila výše (viz. 2.3.), z povahy mého výzkumu se jednalo o účelový vzorek. Data jsem anonymizovala, proto se jedná o pseudonymy, které ve svém výzkumu využívám.

Participantka Alice

- Věk 40 let, 6 let v České republice
- Matka dvou dětí, které opustila, když byly ještě malé
- Vdova (manžel zemřel po příjezdu do České republiky), ale nyní má “manžela” v Thajsku, se kterým však není oficiálně oddána.
- Pravidelně finančně podporuje svou matku a dvě děti v Thajsku.
- Nyní bydlí ve společném bytě, který je ve vlastnictví jejího zaměstnavatele

Participantka Bibi

- Věk 43 let, v České republice žije 7 let
- Bez dětí (dětí mít nemůže)
- Vdaná za muže z České republiky, se kterým se seznámila v Thajsku, bydlí s ním
- Finance zasílá své matce a sourozencům v Thajsku

- Po příjezdu do České republiky ji náhle zemřel otec.

Participantka Chloe

- Věk 46 let, v České republice 10 let
- Zadaná – přítel Čech (seznámili se až v České republice, během masáží)
- Finance zasílá svému otci, čímž si s ním udržuje vztah
- Bydlí ve sdíleném bytě spolu s účastnicemi Alice a Ditou

Participantka Dita

- Věk 60 let, v České republice žije 7 let
- Pravidelně zasílá finance své matce a sourozencům
- Před příchodem do ČR ji zemřel manžel, proto musela migrovat, aby finančně zaopatřila svou dceru a matku (87 let)
- Bydlí společně s účastnicemi Alice a Chloe v bytě zaměstnavatele

Participantka Emma

- Věk 46 let, v České republice nyní žije 12 let
- Vdaná za muže z České republiky, se kterým se seznámila v Thajsku. Její muž utrpěl autonehodu (ještě před její migrací), rozhodla se migrovat za ním a nyní se stará i o něj. Bydlí společně ve vlastním domě, nájem tudíž neplatí.
- Pravidelně zasílá finance své matce a již dospělé dceři, které spolu žijí v Thajsku
- Není trvale zaměstnaná, masáže vykonává v různých salonech prostřednictvím dohody. Pracuje převážně v zimě, v létě tráví čas v přírodě.

2.6. Analýza a interpretace dat

Rozhovory, které byly vedeny v anglickém jazyce, jsem si nahrávala na diktafon a poté převáděla do písemné podoby v českém jazyce. Přepsané rozhovory jsem napsala již anonymizované a přiřadila jsem jim pseudonymy. Po přepsání rozhovorů jsem pročítala data, která jsem začala redukovat a zvýrazňovat. Poté jsem k vytvořeným segmentům přiřadila vypovídající popisky (tzv. kódování textu), abych mohla text analyzovat (Novotná et al., 2019). Pracovala jsem s popisnými a interpretativními kódy. Zatímco popisné kódy popisují daný segment jako celek, interpretativní “slouží k rozkrytí významů, které jsou v datech skryty” (Novotná et al., 2019, str. 432). Ve své práci jsem postupovala převážně induktivně, tzn., že jsem teorii nalézala až v návaznosti na získaných datech (Novotná et al., 2019).

2.7. Etické aspekty výzkumu

Nejprve jsem si připravila informovaná prohlášení, která jsem následně předala před každým rozhovorem k podpisům participantkám mého výzkumu. Informovaný souhlas informoval participantky o cílech mého výzkumu, o průběhu rozhovorů, jejich předpokládané délce a následné anonymizaci dat. Informovaný souhlas byl sepsán v anglickém jazyce (vzor souhlasu viz. Příloha 1).

Dále byly ženy několikrát obeznámeny s tím, že mohou rozhovor v jakékoli fázi přerušit či ukončit, a to bez udání důvodu. Před každým rozhovorem jsem vše zopakovala a znovu uvedla záměr výzkumu. Následně jsem upozornila na nahrávání rozhovoru na diktafon. Při rozhovorech jsem naslouchala, snažila jsem se být co nejvíce empatická a respektující. V závěru rozhovorů jsem se ujistila, zda jim rozhovor vyhovoval, a zda ho mohu ke své práci použít. Případně jsem se zeptala, jaké části rozhovoru mám vynechat. Všechny participantky na mě dostaly telefonní kontakt, pro případné korektury či jiné změny. Nikdo, kromě mě, neměl k nahrávkám ani prepisům přístup (Novotná et al., 2019).

3. Empirická část

3.1. Migrace do České republiky

3.1.1. Masérství „vstupenkou“ do Evropy

Jak jsem již zmiňovala v teoretické části, Parreñas (2002) upozorňuje na to, že ve skutečnosti nemigrují nejchudší lidé, ale ti, kteří si mohou migraci z finančního hlediska dovolit. Také říká, že migrují převážně ti, kteří mají již nějaké pracovní dovednosti (Parreñas, 2002). Většina z participantek mého výzkumu pracovala na pracovních pozicích, pro které nemusely mít vysokoškolské vzdělání či odbornost, avšak jednalo se o pozice, které jim výchozí pozici k migraci umožňovaly. Některé ženy byly zaměstnankyněmi, jiné vlastnily firmy:

„...Když jsem bydlela v Thajsku, několik let jsem vlastnila svou kavárnu. Měla jsem spoustu stálých klientů, vydělávala jsem dobré peníze. (...) Pak ale vláda nařídila, že svůj obchod budu muset přestěhovat, a to by se mi finančně nevyplatilo. (...) celá má rodina má vystudovanou vysokou školu, jen já jsem to podělala. (smích)“

- Alice, 40 let

Z výpovědí se ukázalo, že pouze jedna z participantek mého výzkumu se živila masážemi i před tím, než se rozhodla pracovat v Evropě. Zbylé participantky se nejprve rozhodly migrovat, a až poté se kvalifikovaly v thajských masážích:

„...Pracovala jsem jako uklízečka v hotelu, pak jsem se dozvěděla o masážích a rozhodla jsem se změnit si život. Věděla jsem, že pokud tomu věnuji dostatečný čas, mohu začít masírovat a přestěhovat se do Evropy za lepší práci a zážitky. Proto jsem chodila na kurzy masáží, které trvaly více jak rok.“

- Chloe, 46 let

„Do Česka jsem přišla proto, protože mi zemřel manžel. Od té doby šlo všechno z kopce a nevěděla jsem, co dělat. Nechtěla jsem se dostat do dluhů, proto jsem se naučila masírovat a odletěla jsem pracovat do Evropy. Než jsem odjela do Evropy, tak jsem nemasírovala. Pracovala jsem několik let jako recepční, jako asistentka v jedné firmě...“

- Dita, 60 let

„...Jednoho dne, kdy jsem to nejméně čekala, se mě kamarádka ze srandy zeptala, zda s ní nechci letět pracovat do Evropy (...) A já řekla, že ano, ale nemyslela jsem to v tu chvíli úplně vážně. Nechala jsem si to ale proležet v hlavě a pak jsem si řekla: „A proč by ne? Jsem ještě mladá.“ Ze srandy jsme si šly na ambasádu zařídit pasy, to bylo ještě v době, kdy jsem ani neuměla masírovat. Proto jsme s kamarádkou vyrazily do centra Bangkoku, abychom tam dva měsíce chodily na masérské kurzy.“

- Alice, 40 let

Z výpovědí tak vyplývá, že tato pracovní pozice se stala tím, co ženám umožňovalo pracovní migraci uskutečnit. Participantka Alice uvádí, že se rozhodla k pracovní migraci „ze srandy“, ale v kontextu její životní situace, kdy jí byl zabaven její podnik, se pro ni stala pracovní migrace jediným řešením finanční situace.

Participantka Bibi se rozhodla migrovat spolu s přítelem, kterého potkala v Thajsku. Její migrace tudíž nebyla jednoznačně finančně motivovaná:

„Tam jsem jednoho dne potkala muže, (...) to je teď můj manžel. (Smích) Bydleli jsme spolu 3 roky v Bangkoku, on se pak chtěl vrátit. V té době jsem masírovat neuměla, ale chtěla jsem jet s ním.“

- Bibi, 43 let

Avšak ani ona dříve nevykonávala masérskou činnost. Masérské kurzy navštěvovala až v Praze, jelikož se zde rozhodla usadit, najít si práci a pečovat tak o svou rodinu na dálku. Většina žen, které se účastnily mého výzkumu, nevykonávaly masérskou činnost před příchodem do České republiky. Některé z žen se k migraci uchýlily z pracovního selhání v zemi původu, jiné dle výpovědí se k migraci rozhodly především kvůli partnerovi, který pocházel z jiné země. Z výpovědí je však zjevné, že masérská činnost se stala tím, co ženám umožnilo migraci uskutečnit, či se v Praze trvaleji usadit.

3.1.2. Důvody k odchodu

Migrace lidí je v mnoha směrech různorodá. Důvodů k migraci může být hned několik, mohou se prolínat a navzájem ovlivňovat. V teoretické části zmiňují tzv. “push“ a “pull“ faktory, které ovlivňují to, zda se lidé k migraci rozhodnou. Mezi “push“ faktory, které k migraci vybízí, patří nejčastěji nízká životní úroveň obyvatelstva a nedostatečné finanční ohodnocení v zemi původu (Castles et al., 2009). V případě žen, které pocházejí z Thajska navíc hraje roli to, že jsou živitelkami nejen svých dětí, ale nesou finanční

zodpovědnost i za své stárnoucí rodiče (Gordon F. De Jong, 2000). Tato skutečnost se odrazila i v mém výzkumu, jelikož právě finance se stávaly hlavním důvodem, jenž sehrál klíčovou roli při rozhodování o migraci žen z Thajska:

„Já jsem na tom nebyla finančně dobře, musela jsem sama živit celou rodinu, potřebovala jsem peníze. (...) Musela jsem se starat o naši dceru a taky o mou nemocnou matku, která je již stará, (...) nedokáže se o sebe postarat sama.“

- Emma, 46 let

„Sice nemám manžela ani děti, ale mám rodinu, o kterou se starám. V Thajsku jsem předtím vydělávala okolo 8.000, - Kč, což zkrátka nestačilo. Když se vyskytl nějaký problém, neměli jsme finanční rezervu, a to byl zkrátka důvod toho, proč jeden z nás musel odejít. Otce už jsme neměli, museli jsme se o sebe postarat sami...“

- Dita, 60 let

„Můj manžel, se kterým mám dvě děti, mi narovinu řekl, že to finančně nezvládneme. On pracuje jako učitel a jeho měsíční výdělek je 10.000, -Kč, což pro čtyřčlennou rodinu nevystačí ani v Thajsku.“

- Alice, 40 let

Rodinné i finanční situace žen mého výzkumu se lišily. Některé ženy o své rodiny pečovaly samy, jiné měly manžela, které je finančně podporoval. Některé měly děti, jiné pečovaly jen o své rodiče či příbuzné. Nehledě na výchozí situace však každá žena, která mi poskytla rozhovor, pečovala o svou rodinu různými způsoby, především prostřednictvím financí, a to i před svým odchodem do České republiky. Účastnice mého výzkumu, s výjimkou participantky Bibi (jejíž předchozí práce pro ni byla z pohledu financí dostačující, a jejíž migrace byla primárně partnersky motivovaná), popisují svou předchozí práci v Thajsku jako nedostatečně finančně ohodnocenou. Nedostatek financí, a z toho plynoucí nemožnost poskytnutí péče rodinám a blízkým, byly hlavními důvody, kvůli kterým se mé informátorky rozhodly k migraci.

Mezi “pull” faktory můžeme řadit zejména ty, které k migraci vybízejí. Jedná se například o vidinu vyššího příjmu a lepších životních podmínek v cílové zemi (Castles et al., 2009). Kromě materiálního zabezpečení účastnice mého výzkumu uváděly jako motivaci k migraci také touhu po nových zážitcích a novém stylu života. To dokazuje ve své výpovědi participantka Chloe, která si dle jejích slov do České republiky „přijela změnit život“. Zároveň se rozhodla k migraci i proto, aby dokázala efektivněji našetřit

peníze pro sebe a své blízké. Což ukazuje, že se “push” a “pull” faktory ve výpovědích participantek mého výzkumu navzájem doplňují:

„Nezdá se to, ale Thajsko je drahé, všechno stojí peníze. I proto jsem se rozhodla odjet do Evropy, abych si něco našetřila.”

Následně dodává, že upřednostňovala Evropu:

„...měla jsem spoustu možností a příležitostí odjet pracovat jako masérka do okolních zemí, ale já chtěla do Evropy. Tam tolik nesvítí slunce a neopálím se. Chtěla jsem být co nejbělejší.“

- Chloe, 46 let

Jak uvádí Suksomboon (2011), jedním z nejdostupnějších prostředků, pomocí něhož se dostávají thajské ženy do Evropy, je sňatková migrace. Ženy své partnery potkávají již v Thajsku, obvykle během své pracovní směny (Suksomboon, 2011). I v mém výzkumu dvě ženy (participantky Bibi a Emma), které přijely do Prahy „na zkoušku“, doprovázely v migraci svého muže (české národnosti), kterého potkaly již v Thajsku. Jejich migrace tak byla patrně partnersky motivovaná, avšak obě mě ve svých výpovědích utvrzovaly v tom, že migrovaly i proto, aby mohly z Česka lépe zaopatřit svou rodinu v zemi původu. Participantka Emma navíc pečuje nejen o svoji dceru a matku, ale i o svého manžela, který měl autonehodu:

„Jednoho dne měl manžel autonehodu, musel zpátky do Čech, protože tu přišel o práci. Víte, on je Čech, tak odjel zpátky do České republiky. Já jsem na tom nebyla finančně dobře, musela jsem sama živit celou rodinu, potřebovala jsem peníze, a tak jsem po čase odletěla za ním.“

- Emma, 46 let

Finanční situace žen je tak primárním, ale ne zcela jediným důvodem k migraci zkoumaných žen. Migrace do Evropy se jeví také jako příležitost k „novému životu“, ke kterému ženám dopomáhají partnerské známosti, které navazují již za svého života v Thajsku.

3.1.3. První momenty

Nejtěžšími chvílemi si migrant prochází během prvních měsíců. Francisco-Menchavez (2018) ve své knize tvrdí, že je to způsobeno náročným přechodem, který je podmíněn velkou vzdáleností od rodin, a velmi často také šokem z jiného počasí (Francisco-Menchavez, 2018). I v mém výzkumu se důležitým momentem stal okamžik příchodu do České republiky, a s ním spojené pocity a dojmy. Každá z dotazovaných žen se s opuštěním své rodiny vyrovnávala jinak. Některé se nemohly smířit s tím, že po dobu několika měsíců a let neuvidí své blízké. V kontrastu s tím naopak jiné ženy bojovaly jen s chladnějším podnebím:

„Vysvětloval mi (manžel), že bude v Česku zima, že neví, zda se mi tam bude líbit. (...) Když jsem dostala víza, odletěla jsem za ním. Bylo zrovna léto, tak se mi tu líbilo.“

- Bibi, 43 let

„Když jsem přiletěla do České republiky, chtěla jsem se okamžitě vrátit. Přijela jsem sem v zimě. Pamatuji si, jak jsem na sobě měla veškeré mé teplé oblečení, ale stále mi byla zima. Na pokoji se netopilo, to bylo nejhorší!“

- Chloe, 46 let

Během migrace se ženy potýkají s mnoha faktory, které jejich pocity ohledně migrace ovlivňují. Touha zabezpečit lepší život sobě a svým blízkým je však velkou motivací. Odloučení od rodiny a následné kulturní či klimatické podmínky mohou názor migrantek na jejich rozhodnutí ohledně vycestování za lepším životem do zahraničí negativně pozměnit.

Aranda (2003) ve své studii tvrdí, že migrace samotného jedince je velice často snášena hůře, narozdíl od společné migrace rodin (Aranda, 2003). Dle Parreñas (2001) si ženy často vyčítají svou migraci, jelikož je tíží vědomí toho, že zanechaly své nejbližší ve své zemi, a že tak ztrácejí intimitu se svými bližními (Parreñas, 2001). Ukázalo se, že i ženy v mém výzkumu, které opustily své rodiny s dětmi, nesly migrační proces a integraci do místního života podstatně hůře. Naopak ženy, které následovaly své muže, nebo děti vůbec nemají, migraci snášely o poznání lépe. Pro komparaci s participantkami Bibi a Chloe, které při příchodu do České republiky nepostrádaly své potomky, nyní předložím výpověď participantky Alice, která v Thajsku zanechala manžela i své děti:

„Když jsem je opustila, bylo to šílené. V podstatě 5 měsíců jsem probřečela, nedokázala jsem myslet na nic jiného. Ale musela jsem být silná. Volala jsem jim každý den, chtěla jsem slyšet o všem, co dělají, chtěla jsem je vidět.“

- Alice, 40 let

A participantky Dity, která sice nemá manžela a děti, ale má finanční závazky vůči své rodině:

„Když jsem se sem vydala poprvé, před 7 lety, bylo to pro mě dost těžké. Nemohla jsem se vypořádat s pocitem, že jsem na druhé straně země, bez mojí rodiny, se kterou jsem byla celý život. Bylo mi tenkrát 53 let, to není věk na to, abyste masírovali, natož tak daleko od rodiny. Ale musela jsem to zvládnout, abych se o všechny postarala. Bylo to těžký...“

- Dita, 60 let

Ženy, které do České republiky následovaly své muže, a pro které migrace znamenala jen finanční přílepkování, ne nutnost, snášely migraci o poznání lépe.

S odloučením od rodin a přátel mým informátorkám od počátku pomáhalo vědomí toho, že tu nejsou samy. Migraci a s ní spojené záležitosti (letenky a ubytování) jsou často v kompetenci zaměstnavatele, ke kterému ženy nastupují do práce. Čtyři z mých aktérek jsou ubytovány ve sdíleném bytě, kde se scházejí, diskutují, společně večeří, navzájem si vypomáhají. Tato skutečnost je pro tyto ženy velmi důležitá, jelikož jim přináší pocit sounáležitosti. To jim dodává sílu k tomu, aby zde zůstaly, a aby i nadále dokázaly pečovat o své blízké, i přes těžkosti, kterými si často prochází.

Zejména při pandemii Covidu-19, ale i jindy, se thajské ženy setkávají s určitou stigmatizací a rasismem:

„Jednou jsem si šla do blízkého obchodu koupit Savo. Chodím tam několik let a občas se na mě dívají divně. Přišla jsem tam se spoustou drobných, kterých jsem se chtěla zbavit. Nechtěla jsem proto platit kartou. Nesla jsem je v dlaních, asi to vypadalo, jako bych byla žebračka. Paní u pokladny mi řekla, že si je ode mě nevezme a začala pochybovat o tom, zda jsem v ČR legálně. Vyzvala mě, abych jí předložila pas.“

„Něco podobného se mi děje i v metru, kde se mě občas lidé a ochranka ptají na pas. (...) Vyzvou mě, ať jdu s nimi. Řeší to dlouho a já na to nemám čas, když potřebuji někam jet.“

„Když byl Covid, nikam jsem raději nechodila. Párkrát se nám totiž stalo, že na nás lidé na ulici ukazovali prostředníček a řvali na nás, že jsme sem donesli Covid. Byli zlí, proto jsem raději zůstávala doma po celou dobu. Doporučila nám to i naše zaměstnavatelka.“

- Alice, 40 let

Z výpovědí těchto žen je zřejmé, že je nesnadné se se svým rozhodnutím k migraci vyrovnat. Nehledě na vlastní prožitky a pocity, se kterými se ženy po příchodu do cílové země vyrovnávají, se musí vypořádat i s odmítavým přístupem ze stran majoritní společnosti. I to je důvodem, kvůli kterému si thajské ženy drží určitý odstup od lidí jiných národností a kultur (jak jsem již avizovala v metodologické části), a shlukují se tak jen v rozmezí svých vlastních etnických komunit.

3.2. Péče o druhé

3.2.1. Remittance měřítkem péče

Jedním z klíčových momentů, na který se ve své práci zaměřuji, je situace, kdy ženy migrují do cizí země za účelem poskytování péče klientům, což jim zároveň umožňuje lépe pečovat o své rodiny, které zůstaly v zemi původu. Každá z aktérek mého výzkumu v rozhovoru zmiňuje, že velkou část svých výdělků odesílá pravidelně svým rodinám. Tyto finanční částky, které migrující člen domácnosti zasílá zpět do své výchozí země, se nazývají remittance. Dle Singh et al. (2010) jsou remittance různé druhy finančních prostředků, kterými migranti podporují své blízké v zemi původu, a zároveň jsou tak jedním ze způsobů, kterými migrující člen domácnosti udržuje vztahy se svou rodinou. Mohou dle Singh et al. (2010) vyjadřovat lásku, starost a péči. Jedná se o pravidelné i příležitostné peněžní částky, které jsou zasílané na péči o domácnost, investice, splácení dluhů nebo i jako dary (Singh et al., 2010). Podobně smýšlí i Lopez-ekra et al. (2011), kteří ve své studii tvrdí, že remittance jednoznačně pomáhají zlepšovat ekonomickou situaci rodin, fungují jako sociální jistoty a záchranné sítě. Pomáhají rodinám naplnit základní potřeby, zlepšit kvalitu domova a vzdělání. V některých případech dokonce umožňují rodinám zakládat malé podniky (Lopez-ekra et al., 2011).

Možnost zajištění těchto potřeb je často i jediným důvodem k odchodu. V následující části bude rozebráno to, komu a jak často dotazované ženy remitence odesílají, a na co jsou nejčastěji využívány.

Jak jsem již zmiňovala výše, v případě mého výzkumu všechny účastnice nesly finanční zodpovědnost vůči svým rodinám ještě před uskutečněním migrace. Baldassar et al. (2007) ve své studii tvrdí, že pocit normativní povinnosti za zasílání remitencí je často nejsilnější mezi rodiči a dětmi. Když je pocit závazku méně silný, jako je tomu zejména mezi sourozenci, nabývají osobní sympatie na větší důležitosti. To, kdo komu jakou podporu poskytuje, je v praxi věcí vyjednávání, či pouhého porozumění, které ale dle autora vyplývá z minulých vztahů a závazků (Baldassar et al., 2007). Účastnice mého výzkumu popisují, že finančně podporují převážně své rodiče:

„Musela jsem se starat o naši dceru a taky o mou nemocnou matku. (...) Ta se o ní stará, žijí spolu.“

- Emma, 46 let

„Sice nemám manžela ani děti, ale mám rodinu, o kterou se starám.“

- Dita, 60 let

„Mám mnohem více prostředků, které mohu poslat své rodině a dětem. Také se mohu lépe starat o svou matku...“

- Alice, 40 let

„Dobrá věc je ta, že nemám děti. V Thajsku mám jen rodinu. (...) Musela jsem zajistit péči o ně, když už se o ně můj otec nemohl starat.“

- Bibi, 43 let

Ukázalo se, že i v případě mého výzkumu je nejsilnější normativní povinnost za zasílání remitencí ve vztahu rodič – dítě, jelikož nejčastějším důvodem k zasílání remitencí byla motivace péče o stárnoucí rodiče. Děti participantek (pokud nějaké mají) jsou také velmi častými příjemci remitencí, ale starost o rodiče převládá.

V případě remitencí, jejichž příjemci jsou rodiny s dětmi, putují finance dle Parreñas (2001) zejména na vzdělání dětí. Vzdělání dětí hraje ve výdajích velkou roli, jelikož rodiny věří, že právě skrze vzdělání pomohou dětem k mnohem větší samostatnosti a nezávislosti. Především tím chtějí předejít situaci, kdy by další člen domácnosti musel z rodiny odejít (Parreñas, 2001). Svým způsobem tak obětují sebe a svůj čas pro vzdělání a budoucnost svých vlastních dětí. Lopez-ekra et al. (2011) s tímto

souhlasí a navíc tvrdí, že přijímané remitence mohou napomáhat i k lepšímu studiu dětí, jelikož děti díky nim mohou navštěvovat soukromé školy a dosahovat tak mnohdy lepších výsledků (Lopez-ekra et al., 2011).

Tak je tomu i u účastnic mého výzkumu. Pak zejména u participantky Alice, která migrovala zejména proto, aby zajistila finanční stabilitu a vzdělání svým dvěma dětem. Navíc svému synovi financuje speciální školu:

„...Mám mnohem více prostředků, které mohu poslat své rodině a svým dětem. Je to důležité, hlavně co se týče mého syna, kterému platím speciální školu. Má hodně vysoké IQ. Jeho učitelka mi kdysi řekla, že pokud chci podpořit jeho nadání, měla bych ho dát do lepší školy. Kdyby zůstal v té, do které chodí všechny děti, zůstal by na jejich úrovni. A tak mu platím lepší školu (10.000, - za 3 měsíce).“

- Alice, 40 let

„Těším se, až má dcera dokončí vysokou školu a začne pracovat, budu si moci nechávat více peněz, které ji teď posílám na školu (až 10.000, - měsíčně).“

- Emma, 46 let

Na důležitost pokračování na vysoké škole poukázala i Alice, jejíž děti nyní navštěvují základní školu:

„Já se snažím, aby se mé děti měly dobře. Chci, aby šli na univerzitu, to je důležité. Celá má rodina vystudovala vysokou školu, jen já jsem to podělala. (smích)“

- Alice, 40 let

Podporování vzdělání svých dětí, ať to základní nebo vysokoškolské, ženy stavějí na první místo. Je pro ně důležité vědomí toho, že má jejich rozhodnutí o migraci význam, a motivuje je, když zasláné finanční prostředky viditelně zlepšují kvalitu života rodin. Ženy jsou přesvědčeny, že svou přítomnost dokážou kompenzovat zasílanými částkami, proto svůj pobyt několikrát prodlužují.

Kromě vzdělání je pro participantku Alice důležité i budoucí zaopatření dětí, bez ohledu na to, v jakých podmínkách bude žít ona sama:

„Navíc každý měsíc posílám peníze na spořicí konta mým dětem (3.000, - Kč dohromady). Je to mé tajemství, nikdo o tom neví. Dlužím tady za nájem a elektřinu, ale stejně vždy upřednostním jejich spořicí účty. Budou si je moci vybrat, až jim bude 20 let. Bude to spousta peněz, a já jsem tu od toho, aby se měly dobře.“

- Alice, 40 let

Jak jsem již zmínila, děti nejsou jediní, na jejichž potřeby a vzdělání jsou remittance zasílány. V mém výzkumu mé informátorky posílají finanční částky převážně na podporu svých rodičů. Ti bydlí často se sourozenci mých aktérek, kteří se o ně starají. Rodiče těchto žen mají již vysoký věk. Někteří z nich pracují na svých farmách, které mívají u domu. Pěstují na nich zeleninu a bylinky, které prodávají sousedům. S tímto jevem jsem se během rozhovorů setkala vícekrát:

„Také se mohu lépe starat o svou matku (86 let), ona sice peníze má, ale pokaždé, když jí nějaké pošlu, je šťastná. Ona je ještě ze staré školy, všechno si obstarává sama. Má několik farem a pracuje na nich. Ale už je stará, tak se jí snažím pomáhat, aby nemusela pracovat...“

- Alice, 40 let

„Proto jsem se rozhodla letět za ním, abych vydělala nějaké peníze a mohla je posílat domů. Mé dceři v té době bylo 12 let a mamince 80. Ta se o ní stará, žijí spolu. Moje maminka je stará (nyní 94 let), ale dokáže se o sebe postarat i sama. Máme cukrovou farmu, taky farmu na čajové stromky a nějaký olej.“

- Emma, 46 let

„Pomáhám jim finančně, zezáátku, kdy jsem tu začala pracovat, jsem jim posílala 5.000, - Kč měsíčně, postupem času i víc. Není to moc peněz, ale chci, aby se má rodina postarala o mou mámu. Ta žije s mou sestrou.“

- Bibi, 43 let

Rodiče díky farmám bývají napůl soběstační, avšak vzhledem ke svému rostoucímu věku a slábnoucí síle potřebují čím dál více finanční podpory od svých dětí. Lopez-ekra et al. (2011) zmiňují, že remittance mohou být využity nejen na základní potřeby, ale i ke koupi malých podniků, které záměrně vedou k větší nezávislosti rodin na migrujícím členu domácnosti (Lopez-ekra et al., 2011). Snaha o nezávislost a dlouhodobější zaopatření svých blízkých se projevila i u žen mého výzkumu:

„Chtěla bych ty farmy více podporovat, aby měla má rodina kde pracovat. Chci jim zajistit práci, aby byli více samostatní.“

- Emma, 46 let

„Plánuji jim zařídit velkou farmu, s grepy, kde budou hospodařit a budou z toho mít spoustu peněz. Abych jim už nemusela posílat peníze já.“

- Bibi, 43 let

„Nakoupila jsem jim domu několik spotřebičů (pračku, žehličku, mikrovlnku, smartphony), ale když jsem se o rok později vrátila, vše zůstalo nedotčené, nebo naopak zničené. Oni nevědí, jak to používat a také se snaží co nejvíce šetřit za elektřinu. (...) Ona si ani nechce ohřát jídlo v mikrovlnce! (Smích)“

- Alice, 40 let

„Víte, vlastně jsem mu v Thajsku koupila dům, takový malý domek se zahradou. Přijde mi to tak správné, že se o něj starám, když teď mohu. Nejsme ani tolik v kontaktu, ozve se jen, když mu dojdou peníze (smích). Řekla jsem mu totiž, aby nepracoval, že je starý, že se o něj postarám. Občas mi ale pošle nějakou fotku z toho, co si za ty peníze pořídil, a já mám pak radost.“

- Chloe, 46 let

Nákupem farem, domů a modernějších spotřebičů do domácnosti ženy prokazatelně deklarují úspěšnost své migrace, a zároveň tím zajišťují nezávislost svých rodin, od čehož si slibují vlastní finanční svobodu. Avšak vzhledem k tomu, že rodiče některých migrantů bývají samostatní, snaha o finanční podporu nemusí být vždy oceněna. Tak je tomu i v případě dvou účastnic mého výzkumu. Rodiče těchto žen jsou zvyklí na manuální práci, a i přes nabídnutou pomoc v ní chtějí pokračovat:

„Mají sice veliký dům, několik farem, ale jsou zvyklí všechno dělat po starém. (...) Mám peníze i na to, abych jí (matce) zařídila uklízeckou službu, která by k ní docházela celý měsíc. Několikrát jsem jí to navrhovala, ale ona odmítla. Vše raději dělá sama. Také jsem jí nabízela, aby zůstala doma a nic nedělala, že ji budu posílat více peněz. Odmítla.“

- Alice, 40 let

„Ale i tak, maminka je pracovitý člověk. Celý život pracuje na zahradě, a to co vypěstuje, prodá. Peníze si pak šetří a kolikrát mi řekne, ať jí nic neposílám, že má dostatek peněz.“

- Bibi, 43 let

I přesto jim však tyto participantky výzkumu finance pravidelně zasílají. Podobný jev popisují i Baldassar et al. (2007) ve své studii, ve kterém se zaměřují na migranty různých národností. Tvrdí, že většina migrantů má rodiče s adekvátním životním standardem a dostatečnou kvalitou bydlení. Tito rodiče nepotřebují trvalou finanční podporu a jejich potomci zodpovědnost za finanční podporu svých rodičů ani nepocítují. Autoři však poukazují na to, že situace se liší u Singapurců (kteří sdílejí podobné kulturní a společenské normy s Thajci), kde je situace ohledně podpory rodičů odlišná. Pravidelná

finanční podpora v případě singapurských migrantů obvykle není finanční nutností. Jedná se však o symbolické vyjádření kulturní povinnosti dospělého potomka pečovat o své rodiče. Baldassar et al. (2007) tvrdí, že „*Nezáleží na skutečných financích, jako spíše na implikovaném symbolickém gestu*” (Baldassar et al., 2007, str. 83). A tak je tomu i v případě žen mého výzkumu.

3.2.2. Péče měřítkem úspěšnosti

Odlišný pohled na remitence představuje Peter Kankonde Bukasa, který ve své studii z roku 2010 tvrdí, že někteří migranti posílají peněžní převody především proto, aby si udrželi své sociální vazby. Dle jeho výkladu se chtějí vyhnout sociální izolaci a zároveň zlepšit svůj společenský status. Říká, že kulturní a sociální vlivy, spolu s předsudky o ekonomických dopadech migrace, utvářejí v mysli migrantů představy o jejich rolích a postaveních ve vlastních komunitách. Tyto stereotypy a očekávání pak vytvářejí společenský nátlak na migranty, což je nutí usilovat o co největší úspěch. Tento tlak pocítují jak vůči svým rodinným příslušníkům, tak v rámci svého vlastního kruhu přátel, ale i dalších migrantů (Bukasa, 2010). V takovém kontextu se remitence stávají tím, co utváří pocit rodinné sounáležitosti nebo naopak vyloučení. Bukasa (2010) dodává, že selhání migranta v průběhu migrace tak může být vnímáno ostudně pro celou jeho rodinu (Bukasa, 2010).

Ve svém výzkumu jsem se setkala se situací, kdy mi jedna z žen popisovala své vyvýšené postavení v rámci její rodiny, kterého dosáhla právě díky tomu, že do své země zasílá pravidelné vysoké finanční částky. Svěřila se mi i s tím, že aby si své postavení zachovala, zafinancovala hospitalizaci své vzdálené příbuzné:

„Když se vracím (jednou ročně), přivezu s sebou spoustu peněz. Ostatní na mě koukají jako na úspěšnou ženu. Minule jsem si půjčila 55.000, -, protože žena mého bratra onemocněla na rakovinu, bylo to důležité, abych jí pomohla a zaplatila ji léčbu. Peníze jsem již splatila.“

- Alice, 40 let

Toto gesto naznačuje, že zasílané remitence nejsou jen prostředky péče, kterými se migrant o své blízké v zemi původu stará, ale může díky nim získat i lepší společenský status, v rámci vlastních komunit.

Podle Lopez-ekra et al. (2011) je na transnacionální migrantky obvykle nahlíženo jako na úspěšné a ekonomicky nezávislé ženy, které se rozhodly opustit svou zemi a usadit se, alespoň dočasně, v zemi cílové. Tyto ženy se pak vrací s většími finančními prostředky a získanými dovednostmi. V důsledku toho je časté, že migrantky poskytují finanční podporu svým rodinám a blízkým, které na ně čekají v domovské zemi (Lopez-ekra et al., 2011). Není to jinak ani v případě mých informátorek, které se v průběhu migrace vrací do Thajska alespoň jedenkrát ročně:

„Když se vracím do Thajska, jednou ročně, přivezu s sebou spoustu peněz. Ostatní na mě koukají jako na úspěšnou ženu. (...) Platím vše za všechny, když jsem tam. Dlužím jim to, protože se starají o mé děti, když pracuji. Snažím se jim to vynahradit, vše za ně platím a cokoli chtějí, to jim ráda koupím. (...) Když jsem v Thajsku, zvu je na nákupy. Všichni za mnou chodí, abych jim dala peníze. Chodíme do nejlepších restaurací na nákupy a tak podobně. Snažím se jim vynahradit to, že se mi starají o děti a dětem to, že tam nejsem.“

- Alice, 40 let

„Když jsem v Thajsku, když je navštěvuji, pošlu jim peníze, aby mohli jít nakupovat nebo zaplatit důležité věci.“

- Bibi, 43 let

„Když jsem tam, platím jim hodně věcí.“

- Chloe, 46 let

„Taky jezdíme na výlety a dovolené, když tam jsme všichni společně. To já samozřejmě platím všem, chci mít společné chvíle. Chci jim vynahradit ten čas, kdy jsem tady.“

- Dita, 60 let

Z výpovědí je zřejmé, že během svých cest do Thajska ženy mnohé aktivity (nejčastěji společné nákupy, výlety a večere) rády financují. Často se jedná o kompenzaci „ztraceného času“, ale i projevy vděku.

Singh et al. (2010) ve své studii rozdělují druhy remitencí na pravidelné, nepravidelné a dary. Peněžní dary migranti zasílají k oslavám narozenin, či sňatkům. Často obdarovávají své rodiny a známé při svých návštěvách, a to jak penězi, tak i hmotnými dary. Mnoho peněz a darů je darováno i širší rodině, mladším sourozencům, tetám a strýcům, neteřím a synovcům, což vyjadřuje péči a starost i o vzdálené příbuzné (Singh

et al., 2010). Mé informátorky je vnímají jako nadstandardní péči, kterou vůči své rodině vykonávají během roku, nárazově:

„Také jim posílám peníze na různé události, jako Vánoce, narozeniny a tak.”

- Bibi, 43 let

„A někdy jim posílám peníze jen tak, když je to na něco potřeba. Občas nevyjdou s penězi a já jim to pak doplácím. Plus samozřejmě k Vánocům jim pošlu víc peněz, protože tam nemohu být a něco jim koupit.”

- Alice, 40 let

Participantky mého výzkumu díky financím dokáží zajistit péči svým rodinám, a to i během svých návštěv. Tato finanční podpora není pouhým ukazatelem péče, kterou vůči svým blízkým vykonávají, ale také odkazuje na určitý status žen, který skrze svou migraci nabývají. V tomto kontextu se tak stává péče měřítkem úspěšnosti žen.

3.2.3. Péče prostřednictvím komunikace

Důležitým prvkem migrace, zejména v dnešním světě, je komunikace. Komunikace je uskutečňována pomocí technologií, které propojují lidi z celého světa. Umožňují být ve spojení ihned, v jakémkoli čase, a zcela zdarma. Francisco-Menchavez (2018) tvrdí, že častá komunikace, a vůbec možnost uskutečnění takové komunikace, přináší pocit, že jsou lidé stále ve spojení se svými blízkými. Pomáhá oběma stranám překonat pocity osamocení a smutku, který pociťují ve vztahu ke své vzdálenosti od domova. Jedná se tak o zásadní činitel v životech migrantů, jelikož skrze komunikaci dokáží zprostředkovat péči a intimitu se členy svých rodin, nehledě na vzdálenost (Francisco-Menchavez, 2018).

V mém výzkumu se k tématu komunikace s rodinou vyjadřovaly samovolně všechny mé účastnice. Některé dokonce telefonovaly se svými blízkými během našeho rozhovoru, aby se tak jejich blízcí necítili "vynechání" (ačkoliv neuměli anglicky, tudíž nám nerozuměli).

Blížkost, kterou členové transnacionálních rodin pociťují skrze videohovory popisuje Francisco-Menchavez (2018), která svůj výzkum prováděla se ženami, jež tvrdily, že je pro ně důležité být se svými rodinami v online spojení celé dny. A to i ve chvílích, kdy se zrovna nic zásadního neodehrává. Tato online přítomnost totiž dle Francisco-Menchavez (2018) v mnoha ohledech pomáhá navodit pocity začlenění a sounáležitosti při každodenních aktivitách transnacionálních členů rodin. Možnost vidět

tváře rodinných příslušníků a přátel tak činí obrovský rozdíl ve vnímání z odloučení a migrace samotné. Vzájemná komunikace prostřednictvím kamer je tak podle autorky oboustrannou péčí (Francisco-Menchavez, 2018).

Komunikace s rodinami prostřednictvím hovorů a zpráv je pro migrující osoby nezbytná a přirozená součást jejich každodenního života. O to více v dnešní době, kdy je online spojení možné téměř kdykoli. Transnacionální rodiny, které neodděluje příliš velká vzdálenost a časový posun, mezi sebou mohou komunikovat téměř kdykoli, v jakýkoliv čas. Dle Baldassar et al. (2007) je pro rodiny, kde je znatelný časový posun, je nejvýhodnějším dnem k hovoru neděle, či předem domluvený čas. Jako důvod autoři uvádějí to, že neděle jsou jednoduše volnými dny, při kterých nejsou ani migrant, ani jeho rodina ničím vyrušováni (Baldassar et al., 2007).

Účastnice mého výzkumu uvedly, že jsou se svými blízkými v kontaktu každý den (a jak se ukázalo, téměř nepřerušovaně):

„Voláme si každý den, máme totiž velkou společnou skupinu. Je tam zhruba 31 mých příbuzných. Vždy, kdy se v našich životech něco děje, ať už je to oslava, něco vtipného nebo naopak smutného, různé zážitky, všechno si to posíláme a sdílíme. Pak mi přijde, jako bych ani nebyla pryč.“

- Chloe, 46 let

„Samozřejmě s rodinou volám každý den, máme společný chat. Volám si hlavně s maminkou, ta už je stará a moc se mi po ní stýská...“

- Dita, 60 let

„S mou mámou už je to mnohem lepší. S tou si voláme každý den, je to moje kamarádka. Normálně upovídána není, ale se mnou je, když si voláme. (...) Voláme si každý den, to je pro mě ideální. Pokaždé si dlouho povídáme, hodně se nasmějeme“

- Emma, 46 let

Z výše zmíněných dat je zřejmé, že mé informátorky upřednostňují komunikaci se svými rodiči, pokud ještě žijí. Komunikace s rodiči je mnohdy upřednostňována i v případech, že mají děti, se kterými by mohly komunikovat. Nejspíše je to způsobeno tím, že se děti kolikrát vyrovnávají s odchodem rodiče lépe, pokud ustane i kontakt s ním. I to lze ve vztahu k mému výzkumu chápat jako určitý druh péče:

„Pak ale přišla moje máma s taktikou, že je nesmím kontaktovat, že to pro ně bude lepší. Chtěla, abych jim volala jen jednou, dvakrát za měsíc. A jim řekla, aby zapoměly

na to, že někdy měly matku. Řekla jim, že od té chvíle ji mají považovat za mámu a nechtěla, aby na mě myslely. Začaly jí říkat „mami“.

- Alice, 40 let

Jak zmiňuji výše, komunikace je prostředkem, který zprostředkovává členům transnacionálních rodin pocit blízkosti a intimity (Francesco-Menchavez, 2018). Participantky mého výzkumu však říkají, že i přes jejich snahu o udržení blízkosti svých rodin může časem docházet k odcizení:

„Když jim teď volám (dětem), ani je to nezajímá. (...) Vnímají mě jako někoho, kdo jim vydělává a posílá peníze. Občas mě nazývají „ségro“. Pomáhá mi to, jsem pak víc v pohodě.“

- Alice, 40 let

„S mou dcerou už moc v kontaktu nejsme, občas si napíšeme, posílám jí peníze, ale už je velká. Dříve jsme si více volali, teď už jsme se od sebe odloučily...“

- Emma, 46 let

Těmito výpověďmi se ukázalo, že komunikační technologie jsou sice silným pojítkem transnacionálních rodin, ale ne vždy dokáží chybějícího člena nahradit. Nejedná se však jen o děti, které se od migrujících členů mohou následkem migrace vzdalovat. Baldassar et al. (2007) poukazují na to, že někteří rodiče mohou být zvyklí jen na starý způsob komunikace, tudíž neovládají novodobé technologie, a komunikují jen prostřednictvím dopisů a málo častých hovorů přes pevnou linku. Pak je obvyklé, že veškerou komunikaci mezi migrujícím členem rodiny a jeho rodiči zprostředkovává mladší člen domácnosti, který s “chytrým” telefonem umí zacházet (Baldassar et al., 2007). V mém výzkumu mě o tom informovala participantka Alice:

„Jediný, kdo umí u nás používat smartphone, je můj syn. Tomu jedinému mohu volat a volám mu každý den.“

- Alice, 40 let

Vzhledem k tomu, že mě tato účastnice výzkumu předtím informovala o tom, že ji matka zakázala volat dětem, a zároveň tvrdí, že její děti příchozí hovory nezajímají, usuzuji, že si volá právě se svou matkou, skrze synův telefon. Kontakt mezi staršími rodiči a jejich migrujícími dětmi tak může být značně omezený tím, do jaké míry umí rodiče zacházet s novodobými technologiemi.

Důležitost komunikace s rodinou vyzdvihla i jedna z žen mého výzkumu, která do České republiky přijela s českým přítelem, nyní již manželem, a komunikaci s rodinou nejprve považovala za druhotnou. Teprve po smrti jejího otce, který zemřel krátce po jejím příjezdu, si uvědomila, jak je pro ni komunikace s rodinou důležitá:

„Několikrát mi volali (rodina), ale já to ignorovala, protože jsem si nemyslela, že to bude něco vážného. Když jsem se pak vrátila z práce, přišla mi zpráva od mé sestry, že můj otec zemřel. Byla jsem v šoku. (pláč)

Od té doby jsem přehodnotila svůj postoj vůči rodině. Došlo mi, že kontakt s rodinou je důležitý, že si nemohu odletět a nechat je být. Hluboce jsem si vyčítala, že jsem s nimi nekomunikovala víc v době, kdy otec ještě žil. Začala jsem jim tedy víc psát a volat. (...) Založili jsme rodinou skupinu, kam si denně posíláme fotky toho, co zrovna děláme. Je to tak pak mnohem lepší, cítím se, jako bych s nimi stále žila.“

- Bibi, 43 let

Tento příběh podporuje tvrzení Baldassar et al. (2007), kteří tvrdí, že telefonní hovory jsou mnohdy považovány za odpovědnost samotného migranta, rodina proto hovory natolik neinicuje (Baldassar et al., 2007). Aranda (2003) tvrdí, že ačkoli s úmrtím blízkého člena rodiny může začít migrant zpochybňovat svá předešlá migrační rozhodnutí, a může dojít ke zpětné migraci do země původu (Aranda, 2003), v případě participantky Bibi ke zpětné migraci nedošlo. V tomto případě sehrál svou roli nejspíše fakt, že má tato žena v ČR manžela, tudíž vlastní nukleární rodinu, a s emociálním napětím se tak dokázala vypořádat snadněji.

Díky komunikaci se jednoznačně naplňuje pocit sounáležitosti a blízkosti mezi účastnicemi mého výzkumu a jejich rodinami a přáteli. Ani jedna z žen v mém výzkumu neprojevila k online komunikaci sebemenší zášť. Ačkoli technologie nedokáží člena rodiny plně nahradit, ukázaly se jako skvělý prostředek, pomocí něhož členové transnacionálních rodin vykonávají oboustrannou, vzájemnou péči.

3.2.4. Prostředky komunikace

Baldassar et al. (2007), ve své knize poukazují na dramatickou revoluci, která nastala v komunikačních technologiích již na přelomu století. Mnoho migrantů staršího věku v jejich studii pamatuje doby, kdy byl přenos informací přes celý svět otázkou

několika týdnů až měsíců. V dnešní době mohou rodiny komunikovat neustále napříč celému světu. Tato možnost komunikace dle Baldassar et al. (2007) proto pozměňuje způsob péče transnacionálních rodinných sítí (Baldassar et al., 2007).

Předtím, než byly vynalezeny technologie, byly k obvyklé komunikaci mezi migranty používány dopisy, díky kterým se mezi členy rodin předávaly zejména základní a praktické informace. Dnes lidé komunikují především skrze komunikační technologie, které i migrantům poskytují mnohem více informací o domově, a dávají jim pocit vzájemné blízkosti. Rodiny během let vzájemného odloučení využívají nejčastěji videohovory (Francisco-Menchavez, 2018). Baldassar et al. (2007) tvrdí, že nové druhy technologií automaticky nenahrazují ty starší, méně užitečné, ale spíše je doplňují. K dopisům, faxům a audiokazetám přibývají textové zprávy, chaty, sociální platformy a videa. Přestože rodinní příslušníci preferují komunikaci přes mobilní telefony, neznamená to, že komunikace skrze dopisy vymizela. Dopisy však začaly sloužit spíše jako písemné oznámení speciálních událostí. Nejčastěji informují o zasnubách, rozvodech a pohřbech. Také jsou hojně zasílané v období Vánoc, nebo jsou k nim připojovány fotografie. Dopisy jsou v dnešní době zasílány jako zvýšený projev podpory a péče (Baldassar et al., 2007). Francisco-Menchavez (2018) uvádí, že předtím, než se staly sociální sítě, jako je Skype a Facebook, celosvětově používanými, členové transnacionálních rodin považovaly za nejtěžší věc v rámci odloučení to, že se nemohou navzájem vidět (Francisco-Menchavez, 2018). Ke komunikaci jsou v dnešní době nejvíce využívány aplikace, které mimo jiné umožňují i videohovory. Mezi světově nejznámější patří Skype, WhatsApp, Facebook, FaceTime. Účastnice mého výzkumu uvádějí, že tyto aplikace nevyužívají natolik, jako thajskou aplikaci „Lime“, kterou přirovnávají k WhatsAppu.

Participantky mého výzkumu se shodují, že komunikační technologie jsou tím, co udržuje jejich rodinu pohromadě. Samy je vnímají jako prostředek, který jim umožňuje nejen komunikovat se svými nejbližšími, ale také jim pomáhá zbavit se pocitu provinění, samoty a smutku. Z výše uvedeného je patrné, že udržování kontaktu s fyzicky vzdálenou rodinou je pro migrantky naprosto nezbytnou každodenní součástí jejich života v České republice. Ženy (v mém výzkumu participantka Bibi a Emma), které mají v České republice manžela českého původu, ze začátku na komunikaci se svou vzdálenou rodinou nelpěly tolik jako ženy, které zanechaly svou nukleární rodinu v Thajsku:

„Když jsem se z Thajska přestěhovala sem, neměla jsem internet, maximálně wifi. V té době mi to nevadilo. Jenže když jsem tu byla ty první tři měsíce, tak mi umřel můj otec. (ticho) Ten den, kdy se to stalo, jsem zrovna pracovala a nedívala jsem se na telefon. Několikrát mi volali, ale já to ignorovala.“

- Bibi, 43 let

„Když jsem se sem přestěhovala, nepotřebovala jsem si s nikým volat. Líbilo se mi tu.“

- Emma, 46 let

V průběhu let však tyto ženy začaly přisuzovat komunikaci stále větší hodnotu, a nyní i ony se svou rodinou v Thajsku komunikují denně.

3.2.5. Masérská pozice

Jak jsem již zmiňovala výše, pouze jedna participantka mého výzkumu vykonávala thajské masáže i před tím, než se rozhodla migrovat za prací do Evropy. A pouze jedna má aktérka navštěvovala masérské kurzy až v České republice. Zbylé prošly odborným masážním kurzem těsně před odletem, většina z nich až v době, kdy už měly zařízená víza. Castles et al. (2009) tvrdí, že v případě etnických menšin může docházet ke stigmatizaci, a šance migrantů závisí nejen na lidském kapitálu, ale také na genderové identitě a etnicitě. Tyto faktory mohou ovlivňovat i trh práce, který se migrantům nabízí, jelikož je směřuje do konkrétních sektorů a povolání (Castles et al., 2009, str. 239).

To v případě žen, pocházejících z Thajska, znamená, že budou pravděpodobněji více směřovány (vzhledem ke své genderové identitě) do sektoru služeb a péče, jelikož se jedná o feminizované profese. Výkon thajských masáží se tak pro ženy pocházejících z Thajska jeví jako jedna z hlavních pracovních příležitostí, kterých mohou využít.

Pro participantky mého výzkumu byly první masáže těžké, jelikož se jedná o povolání, které dříve nevykonávaly:

„První masáže nebyly dobré. Já se snažila, ale to víte, měla jsem jen dvouměsíční kurz. Rozuměla jsem tomu dobře, ale vždycky se našel někdo, kdo si stěžoval.“

- Alice, 40 let

„Víte, péče o klienty je náročná práce. Musíte být empatický člověk. Je těžké pracovat v cizí zemi, protože pak jdete domu a nikdo vás tam nečeká...“

- Dita, 60 let

„Moje první masáž byla zvláštní, bylo to ještě v jiném saloně... (...) Do dneška si pamatuji, jak jsem se klepala strachem. Nebyla jsem zvyklá na někoho sahat, nebo být k někomu tak blízko (...) Dříve jsem tu práci neměla moc ráda. Je to těžká, namáhavá práce. První měsíc jsem trpěla, bolely mě ruce a celé tělo, byla jsem unavená. (...) Musela jsem si na to zvyknout, ale je lepší mít peníze a práci než nemít nic. (Smích)”

- Bibi, 43 let

Z výpovědí těchto žen je zřejmé, že masérské povolání nepatří k nejjednodušším, a to z několika důvodů. K nejčastějším důvodům patří to, že ženy zprvu nejsou dostatečně zkušené, což může způsobit jak strach ze stran masérek, tak i nespokojenost ze stran klientů. Také se jedná o fyzicky náročnou práci, kde je zapotřebí mnoho sil a energie, na což ženy nemusí být z předchozího povolání zvyklé. A v neposlední řadě se jedná o činnost, při které nestačí jen fyzická síla a zdatnost, ale také empatie a lidské cítění. Zkušenost, síla a empatie jsou tím, co se od thajských masérek při výkonu masáží očekává, a zdaleka ne všechny tato specifika dokáží naplnit. To je také důvodem, kvůli kterému se migrantky často vrací do země svého původu, jelikož přestože mají příslušnou kvalifikaci k výkonu masáží, zaměstnavatelé je nepovažují za dostatečně práce schopné. Jak zmínila i jedna z participantek mého výzkumu, práce maséra je prací náročnou, a i přesto ji nelze dělat pouze s vidinou peněz:

„Víte, když chcete být masér, musíte k tomu mít srdce. Když nemáte srdce na to dělat masáže, pak je dělat nesmíte. Byla tu jedna masérka, která tu práci dělala vyloženě pro peníze. Otravovalo jí, když přišel klient. Lidé si na ní často stěžovali. Z takové masáže si člověk moc neodnese. (Smích) Když klient není s masáží spokojený, nepřijde, už nikdy! Jasně, děláte to pro peníze. Od toho je práce. Ale tuhle práci nemůžete dělat jen pro výdělek. Tahle práce je náročná i v tom, že se musíte opravdu o klienty starat, pečovat o ně, komunikovat s nimi, nesmíte to předstírat.”

- Bibi, 43 let

To v rozhovoru vypovídá i participantka Chloe, která je z řady žen mého výzkumu ve výkonu masáží patrně nekvalifikovanější:

„Spousta masérek dělá tuto práci jen proto, že musí. Já ne. Když za mnou přijde zákazník, který potřebuje pomoci, opravdu dělám vše pro to, abych mu pomohla.“ A dodává, že klientům nabízí i péči, která není zahrnutá v ceně masáží. To dokazuje, že se jedná o velice empatickou a nápomocnou masérku:

„Někdy, když je to potřeba, tak klientovi po masáži ukazují cviky, který by měl praktikovat, aby si ulevil od bolesti. Někteří klienti totiž nemají dostatek času nebo financí k tomu, aby chodili pravidelně, jednou za dva týdny na masáž. Tak se jim snažím pomoci alespoň tímto způsobem.“

A naopak, pokud jde o zdravotní problém, který nelze napravit masáží, klienta o tom informuje:

„Když vidím, že ten problém, se kterým za mnou klient přichází, nedokáže spravit masáž, řeknu mu to, a pošlu ho za doktorem.“

- Chloe, 46 let

Je tudíž zřejmé, že si zaměstnavatelé ve svých salonech udržují především ženy, které mají ke svým klientům úctu, a které přistupují k výkonu masáží proaktivně. Je pro ně důležité, aby se klienti do jejich masážních salonů vraceli, aby navazovali přátelské vztahy s masérkami, a aby odcházeli spokojeni jak po fyzické, tak i psychické stránce. Stejně tak jako je pro zaměstnavatele těžké najít si dostatečně schopnou a optimistickou zaměstnankyni, pro masérky je těžké najít si dostatečně prestižní salon. Jelikož je poměrně jednoduché a časově nenáročné obdržet masérský certifikát (dle výpovědi některých žen se jednalo jen o dva týdny dlouhou výuku), není podivné, že žen, které chtějí thajské masáže vykonávat, je v Praze značné množství. Avšak „kvalitních“ masážních salonů není dostatek, a některé salony jsou navíc dle masérek lepší než jiné. To vede mezi masérkami ke konkurenčnímu boji. Aby si ženy dokázaly své místo v salonech udržet, musí se v masážích dál vzdělávat a zlepšovat tak i své dovednosti:

„...A pak jsem si řekla, že bych se měla naučit víc. Že mě práce masérky vlastně velice naplňuje a chci se v ní zdokonalit. (...) Zkrátka jsem chtěla vědět, jak dělat ty masáže co nejlépe. Začala jsem lépe rozumět lidskému tělu, začala jsem si dohledávat nové informace, stával se ze mě profesionál.“

- Bibi, 43 let

Zlepšením svých dosavadních dovedností a znalostí si totiž ženy mohou zajistit pracovní místa, a tím pádem i své platy, pomocí nichž zaopatřují sebe a své blízké.

Ke zdokonalování masážních dovedností by však ženy v optimálním případě musely vycestovat zpátky do Thajska, kde se kurzy thajských masáží vyučují nejvíce (a podle žen i nejkvalitněji). Jelikož ale ženy nemívají prostor a finance k tomu, aby cesty do své země podnikaly, spolupracují a předávají si cenné znalosti mezi sebou v Praze:

„Chtěla jsem se vrátit do Thajska, abych se naučila pořádně masírovat. Jenže jsem nemohla. (...) Proto jsem se začala učit od mé kolegyně a od dalších thajských masérek. Každá thajská masérka, která své práci rozumí, umí nějaký trik, který používá. My si je mezi sebou sdílíme, abychom se zlepšovaly. (...) Víte, thajské masáže jsou speciální. A kdo byl v Thajsku na kvalitní masáži, ten je umí ocenit i tady.“

- Bibi, 43 let

„Tady v Česku jsou sice thajští maséři, ale kolikrát to nejsou profesionálové. V Thajsku jsou profesionálnější, jsou to vyloženě doktoři. Já sama jsem se učila kratší chvíli. Hodně pomáhá, když si předáváme zkušenosti mezi sebou. Vzít knihu a učit se z ní, jak masírovat lidi, je hloupost.“

- Emma, 46 let

„V průběhu masérských kurzů jsem si uvědomila, že masáže opravdu miluji. Mám ráda svoji práci, našla jsem se v tom. Snažím se neustále zlepšovat, učím se od ostatních a oni se učí ode mě. Žádná masáž není stejná, ačkoliv by měla. Ale každá masérka má své vlastní techniky, ačkoliv postup je stejný. To mě na masážích baví, můžete se neustále zlepšovat a pak to předávat dál.“

- Chloe, 46 let

Díky tomu, že se thajské masérky ve své profesi neustále zlepšují, zvyšují své šance na to, aby si svou pracovní pozici udržely. Skrze profesionálnější výkon masáží si postupem času vybudují i svou stálou klientelu. Navázání osobnějších a dlouhodobějších vztahů s klienty často ženám zaručí to, že se klienti vrací, a za dobře provedenou masáž dávají masérkám spropitné (tzv. “tips”):

„... Předtím, než jsem si našla svého nového přítele, jsem měla spoustu klientů, kteří se o mě hezky starali. Někteří se mnou chtěli navázat (romantický) vztah. Kupovali mi věci, přáli mi k narozeninám, dávali mi peníze, chodili častěji. Ale pak jsem jim řekla, že mám přítele, nedokážu jim lhát. (...) Mrzí mě to, ale neumím jim lhát. Znamená to pro mě méně “tips”, které dříve byly klidně 500,- Kč za masáž.“

- Alice, 40 let

„Jinak mám i své stálé klienty, z celého světa. Chodí za mnou už pravidelně. Mám tu jednoho pána z Ruska, toho velkého, ten je vždy příjemný a chodí výlučně za mnou. Klienti se vracejí za těmi, kteří jim dají péči. (...) O svého klienta se musíte zajímat, ptát se na jeho den a pamatovat si ho. To je ta péče, kterou naši klienti vyhledávají. Chtějí, aby se o ně masér zajímal, aby jim rozuměl, a aby jim pomohl. Je důležité si pamatovat

svoje zákazníky, udělá jim to radost. (...) Tímto způsobem si k sobě přitáhnete spousty klientů, kteří se za vámi budou vracet, a to mě pak naplňuje, když vidím, že těm lidem umím pomoci. Poznává se to tak, že se vracejí...

- Bibi, 43 let

Tím, že si ženy získají stálé klienty, kteří se za nimi rádi vracejí, a kteří je „finančně podporují“, získávají nejen dobrý pocit z dobře odvedené práce, ale také zvýšení měsíčních příjmů. Toho ženy využívají, jelikož jim to jednak umožňuje lépe finančně podporovat své rodiny na dálku, i si našetřit něco stranou, pro svůj volný čas.

Během rozhovorů se odkryla i problematika spojená s výkonem masérských služeb. Masérky jsou totiž před každou masáží vystaveny nejistotě ohledně toho, jakého klienta budou obsluhovat. Navzdory jejich snaze poskytnout nejlepší možnou masáž se mohou setkávat s nevhodným chováním klientů. Toto chování může obsahovat aroganci, ale i verbální a sexuální obtěžování. Ženy tuto skutečnost zmiňovaly jen okrajově, z čehož lze usuzovat, že se jedná o téma, které jim nebylo příjemné rozebírat do hloubky:

„Víte, nejhorší na tom všem je, když si zákazníci myslí, že rozumí masážím lépe než my. Někteří ani neví, jak mají thajské masáže vypadat a pak jsou na nás zlí.“

- Chloe, 46 let

„Někteří klienti po nás chtějí „extra masáž“ a já nevím, jak jim to vysvětlit, že my tu děláme opravdu jen masáže. Někteří lidé jsou opilí a jsou pak na mě zlí. Stěžují si na recepci, přitom nemají proč. Někteří lidé nerozumí masážím a nadávají, že tomu nerozumím já. Když někoho bolí rameno, nemasírujete rameno, ale snažíte se rozpohybovat svaly a najít důvod, proč to rameno bolí, abyste klientovi pomohli. Lidé tomu nerozumí a pak jsou na mě zlí, to mě nebaví. (...) Už se k nim chovám jinak, nenechám je, aby mi třeba drželi ruku, flirtovali se mnou, nebo mi dali pusu...“

- Alice, 40 let

„Problémy jsou jen s lidmi z Indie, myslí si, že tomu rozumí nejlíp. Naporoučí si všechno možný. Není mi příjemné s těmito lidmi pracovat. Myslí si, že když Buddha pochází z Indie, že oni rozumí všemu nejlíp, že jsou něco víc, a že my ostatní se jim máme klanět.“

- Bibi, 43 let

Ve svém výzkumu toto hledisko zmiňuji ve snaze poukázat tak na těžkosti, kterými si ženy z Thajska v průběhu své pracovní migrace procházejí. Jelikož je pro tyto ženy důležité si svá pracovní místa udržet, snaží se s těmito obtížnými situacemi vyrovnat.

Důležité je si uvědomit, že lidé vyhledávající masáže jsou často i těmi, kteří na migrantky mimo masérské salony pohlíží svrchovaně. V tomto smyslu jde o zvláštní paradox, se kterým se ženy setkávají. Zatímco je na ně při výkonu masáží pohlíženo jako na profesionály, kteří dokážou ulevit do bolesti, mimo masérské salony se jim lidé většinou straní.

3.2.6. Dočasnost péče

Migrace, která bývá očima rodin zprvu předem časově ohraničená, se postupem času prodlužuje. Hondagneu-Sotelo (1997) tvrdí, že je to je způsobeno tím, že si rodina i migrující člen domácnosti na uvedený životní komfort zvyknou a nechtějí o něj přijít (Hondagneu-Sotelo, Avila, 1997). Tento okamžik popisují i participantky mého výzkumu. Mluví o tom, že by se rády vrátily do země svého původu, avšak nemohou, protože si jejich rodiny zvykly na určitý životní standard a materiální výhody, které skrze migraci rodinného člena získávají. Většina žen mě sama informovala o tom, kolik let zde plánuje zůstat a z jakého důvodu se rozhodly pobyt prodloužit. Zdůrazňují také to, že jsou již z výkonu masáží vyčerpané a unavené:

„... Už to nezvládám, jsem unavená. Potřebuji odpočívat, ale zároveň se chci ještě nějakou dobu starat o rodinu, a především o svého otce. (...) Chci tu zůstat, maximálně další rok nebo dva, pak bude na čase vrátit se zpět.“

- Chloe, 46 let

„Chci se vrátit do Thajska, za pár let. Už jsem mu to oznámila (manželovi), a když bude chtít, vrátí se se mnou. Chci se o něj dál starat, ale chci domů.“

- Emma, 46 let

„Chtěla bych se brzy vrátit domů. Moje rodina i já jsme si ale zvykli na určitý standard, který jim nemohu vzít, alespoň do doby, co mé děti budou studovat. Máma nechce, abych se teď vrátila, chce, abych šla pracovat do Německa. Tam bych si vydělala o dost víc peněz a mohla bych se vrátit za 3-4 roky, vystačilo by nám to.“

- Alice, 40 let

„Už jsem stará, ale musím pracovat dál, abych se o ně mohla starat.“

- Dita, 60 let

Lze tedy usuzovat, že se všechny participantky mého výzkumu, nehledě na jejich vztah k České republice a na to, zda tu mají či nemají nukleární rodinu, chtějí v dohledné

budoucnosti vrátit do Thajska. Migraci tak pravděpodobně vnímají jen jako dočasnou, časově ohraničenou záležitost. Svou práci v pečovatelské sféře vnímají jako časově omezené řešení jejich životní situace, které jim umožňuje podporovat svou rodinu a své blízké v Thajsku. Toto schéma vystihla participantka Dita větou:

„Moje práce mě naplňuje, protože mohu pomáhat druhým lidem a zároveň tak pomáhám i své rodině.“

- Dita, 60 let

Přestože práce v thajských masážích se pro mé informátorky stává prostředkem, díky němuž mohou lépe zaopatřovat sebe a své rodiny, stále jsou ve vztahu ke svým klientům a jejich zdraví zodpovědné.

Jedná se však o povolání, které ženám nenechává dostatek prostoru pro seberealizaci. Ženy masážím obětují téměř veškerý svůj čas a energii, proto jsou jejich volnočasové aktivity značně ovlivněny tím, co si ženy mohou dovolit.

3.3. Sebe – péče

Participantky mého výzkumu jsou typickým příkladem transnacionálních žen, migrujících za pracemi pečovatelského charakteru. Jelikož z podstaty jejich migrace pečují vzdáleně jak o svou rodinu, tak v rámci svého povolání i o své zákazníky, nezbývá jim mnoho času, energie a financí k tomu, aby pečovaly také samy o sebe. V této kapitole se tedy budu věnovat tomu, jakým způsobem o sebe tyto ženy pečují, a do jaké míry si to mohou dovolit.

Jak jsem zmínila výše, šetření finančních prostředků je u migrantů v transnacionální migraci častým jevem, se kterým jsem se ve svém výzkumu setkala i já. Mé informátorky často šetření zmiňují přímo v konverzaci o penězích. Jedná se tedy o téma, které nikterak neskrývají, naopak se může zdát, že ho staví do popředí:

„Já jen cítím nějakou potřebu se o něj starat, aby se měl líp. Posílám mu sem tam nějaké peníze, které si tu našetřím. Já tu za nic neutrácím, proto si mohu dovolit posílat peníze jemu.“

- Chloe, 46 let

„Tady si vydělám mnohem víc, neutrácím, a tak mohu svou rodinu živit na dálku. (...) Nikam nechodím, protože potřebuji šetřit peníze pro svou rodinu. Nemám tu ani potřebu nikam chodit.“

- Dita, 60 let

„Důvod, proč nemám žádné peníze, je ten, že se jim snažím všechno platit. Nebo šetřit.“

- Alice, 40 let

Často se při konverzaci o šetření ihned ospravedlňují tím, že ony jsou tu pro to, aby se rodina měla lépe, a proto ony samy nemají dostatek financí. Ženy mají sice dostatečný, řekněme průměrný plat (okolo 30 tisíc korun), ale po zaplacení nájmu, energií, základních potřeb a jídla jim zůstane pouze částka, kterou odesílají zpravidla celou svým rodinám. Z toho důvodu jsou pro ženy důležité spropitné, která dostávají od svých klientů za dobře provedenou masáž, jelikož i díky nim mohou více zhodnocovat aktivity, které podnikají ve svém volném čase.

V důsledku pracovního vytížení mé aktérky často zmiňovaly únavu. Jsou si však vědomy toho, že v práci musí pokračovat, aby své rodiny dokázaly zajistit:

„Miluji práci masérky, ale nevím, jak dlouho to ještě zvládnu dělat. Je to dost namáhavá práce. Cítím se už stará, dávno jsem chtěla odejít, ale pak mi byla nabídnuta práce v salonu, ve kterém jsem teď. Chodí tam méně klientů, proto si více odpočinku mezi masážemi s nejsm tolik unavená.“

- Chloe, 46 let

„I když zrovna nemám sílu a chce se mi spát, musím pracovat. Musím mít spoustu síly, některé masáže jsou opravdu těžké. (...) Někdy masíruji i tři hodiny vkuse, je to opravdu vyčerpávající.“

- Alice, 40 let

Participantky mého výzkumu zmiňují ve vztahu k fyzicky náročné práci především svůj věk, který se pohybuje v rozmezí mezi 40-60 lety, a vnímají ho jako vysoký. Kombinace vyššího věku a fyzické náročnosti masáží způsobuje ženám únavu. Jelikož navíc thajské masérky mívají dlouhou pracovní dobu (v masážních salonech bývají leckdy celé dny), usínají i během pracovní doby. Ale jen za předpokladu, že nemají v dohledných hodinách nahlášené masáže. Únavu neřeší pouze spánkem, ale i prostřednictvím dostatečného množství jídla, na čemž se shodovaly všechny participantky:

„Proto jím pálivá jídla, to je normální pro lidi z Thajska. Jakmile jsme unavení, dáme si něco hodně pálivého. Vy tu pijete kávu, u nás je to spíš pálivého jídlo. Snažím se jíst opravdu často, to mi dodává sílu, jinak bych to nezvládla. Ve dnech, kdy chodím do práce, spím třeba jen 5-6 hodin, to stačí. Často spím i tady v práci, jsem tu celé dny, a když nemáme klienty, jdu spát.“

- Alice, 40 let

„Energii беру z přírody, z volného času a z jídla. Mám ráda jídlo a pálivé o to víc! Víte, thajští lidé jsou zvyklí na thajské jídlo od malička, v dospělosti ho už jíme normálně. Stejně jako vy jste zvyklí od malička na zimu, tak my jsme zvyklí na pálivé jídlo.“

- Bibi, 43 let

Pálivé jídlo dodává ženám energii během dlouhých pracovních dní. Ve volných dnech, což bývá zpravidla dva dny v týdnu, tráví čas především odpočinkem:

„Ve volném čase, to víte, je mi 60 let., už toho moc nedělám. Když mám volno, jsem ráda, že si mohu lehnout a spát. Nechodím nikam ven, zaprvé jsem unavená a zadruhé šetřím peníze pro mou rodinu.“

- Dita, 60 let

„Když pak mám volné dny (neděle a pondělí), buď spím nebo jím, maximálně si volám s rodinou, nebo jedu do města na masáž. Na masáže ale chodím ke svým známým, abych tu neutrácela. Ráda si volám s rodinou, ale nechci se s nikým vídat, nechci s nikým mluvit, potřebuji pečovat také sama o sebe, ta práce je náročná.“

- Alice, 40 let

„Občas si uděláme prodloužený víkend a odjedeme na chatu, protože přítel má chatu. A tam trávíme volné dny v přírodě. Tam čerpám svou sílu, mám to tam ráda.“

- Bibi, 43 let

“V mém životě tady se nic neděje a vyhovuje mi to. Snažím se soustředit na masáže, proto ve svém volnu hodně odpočívám, nebo jsem se svým přítelem a vaříme.“

- Chloe, 46 let.

Z rozhovorů je zřejmé, že ženy v důsledku svého náročného povolání svůj volný čas tráví především spánkem a odpočinkem. Pokud chtějí dělat nějakou aktivitu, vybírají si v rámci nízkorozpočtových. Rády chodí na masáže, ale chodí jen ke svým kamarádkám a známým, aby „zbytečně nevyhazovaly peníze za masáže v salonech“. Jejich sebe-péče je tak značně ovlivněna tím, že se svými financemi musí nakládat s rozvahou. Proto svůj

volný čas tráví v přírodě, zejména plaváním a sběrem hub, jelikož tyto aktivity nejsou finančně náročné:

„Když mám volný čas, vždy ho ráda trávím v přírodě. Tady v Česku jsem se naučila chodit na houby. V Thajsku nic takového nemáme. Procházím se často v lesích za Prahou, nebo se koupu v rybnících. U nás v Thajsku je příroda všude, jsem na to zvyklá, tak to dělám i tady. Sice nemáte moře, ale rybník mi stačí. (smích).

V létě jsem hodně na zahradě, pěstuji zeleninu a bylinky. To jsem dělala v Thajsku, proto to dělám i tady, pomáhá mi to být mentálně blíž k domovu.“

- Emma, 46 let

Avšak tyto činnosti ženy nevolí jen z finančních důvodů. Příroda jim připomíná domov. Rády svůj volný čas tráví aktivitami, které je přibližují k jejich domovu – Thajsku. Cesty do Thajska již byly zmíněny v kontextu péče o příbuzné, kdy participantky mého výzkumu navštěvují své rodiny ve své zemi původu, a darují jim četné dary a finance. Cesty do Thajska však nepodnikají jen pro radost svým známým. Baldassar et al. (2007) tvrdí, že každá návštěva může být složena z mnoha významů a motivací, a nadále druhy těchto návštěv rozděluje na pět hlavních:

Rutinní návštěvy, které jsou dle Baldassar et al. (2007) nejčastější u lidí, kteří je mohou podnikat často a pravidelně. Nejvíce jsou spojeny s podnikáním, schůzemi a konferencemi, kterých využívají jako příležitost k setkání s rodinou. Krizové, které obvykle zahrnují specifickou potřebu starat se o vzdálené příbuzné, obvykle pak v reakci na náhlou naléhavou situaci (smrt, vážné onemocnění, potíže či rozvod). Povinné a rituální návštěvy, zahrnující účast na přechodových rituálech (při narození dítěte, pohřbech a sňatcích), oslavách a výročích, při kterých účastník cítí povinnost se zúčastnit a kde se i jeho přítomnost očekává. Tyto návštěvy jsou dle Baldassar et al. (2007) chápány spíše jako “nutnost”. Speciální neboli účelové návštěvy, které mají zmírnit trápení z odloučení. Při těchto návštěvách se má migrující člen rodiny znovu identifikovat se svým domovem, kulturou, navštívit širší okruh příbuzných, účastnit se nejrůznějších svátků a rituálů. Poslední jsou tzv. turistické návštěvy, které Baldassar et al. (2007) představují jako krátkodobé návštěvy příbuzných při cestě do turistických míst (Baldassar et al., 2007).

Vzhledem ke vzdálenosti České republiky od Thajska jsou rutinní, krizové a některé z rituálních návštěv pro participantky mého výzkumu neproveditelné. Ženy navíc musí ohlašovat svou dovolenou měsíce dopředu, proto nemohou včasně reagovat na

naléhavou situaci svým příjezdem. Nejčastějšími typy návštěv jsou tak pro participantky mého výzkumu návštěvy účelové, jelikož bývají plánované dlouhou dobu dopředu, a zároveň jsou zamýšlené na delší dobu pobytu. Ženy se v rozhovorech shodovaly v tom, že do Thajska jezdí pravidelně 1x, maximálně 2x ročně, a to na delší časové období, dohromady na měsíc. Své návštěvy tráví převážně s rodinou, ve svém domově, a s přáteli. Zmiňují společné nákupy, výlety, ale i hojně jezení tradičních thajských jídel a společné rodinné dovolené:

„Když se vracím do Thajska, jediné, co děláme hojně, je vaření a jezení. Vaříme společně domácí obyčejná jídla, ale děláme i grilovačky, nebo chodíme do moře lovit ryby a vaříme si nejrůznější mořské plody. Máma vaří od rána do noci, neustále. (smích) Miluje vaření a my všichni milujeme, když ona vaří. V Thajsku je to ráj jídla. Od malička jíme pálivé věci. Naše kuchyně se mi zdá mnohem pestřejší než tady ta vaše. Snažíme si to vařit i tady v Praze, zvedá nám to náladu a cítíme se víc doma, jako, že sem pak víc patříme.“

- Emma, 46 let

„Pokaždé, když letím do Thajska, což bývá tak dvakrát ročně, pokaždé na dva týdny, máme naplánovanou dovolenou. Letíme s celou rodinou někam k moři, třeba posledně to byla Barma, nebo nějaké krásné ostrovy. Občas prší, ale co se dá dělat, alespoň jsme všichni spolu.“

- Chloe, 46 let

Ženy mívají dovolenou zpravidla 4-5 týdnů ročně, a pokaždé si jí vybírají naráz na jejich návštěvu Thajska. Preference Thajska nad Českou republikou podporuje již výše zmíněné tvrzení, které říká, že pro účastnice mého výzkumu je usazení v Praze jen dočasnou záležitostí. Pomocí opětovných cest do Thajska ženy získávají novou sílu, spojují se s vlastní kulturou, a zmírňují svůj předešlý smutek z odloučení. V rámci mého výzkumu lze tak pravidelné návštěvy Thajska pokládat za péči, skrze kterou ženy pečují samy o sebe.

ZÁVĚR

Cílem mé práce a mého výzkumu byla analýza praktik péče ve vybrané skupině thajských masérek, které se trvaleji usadily v České republice. Zajímalo mě, jak ženy zvýznamňují péči, kterou poskytují jak klientům v rámci svého masérského povolání, tak i svým geograficky vzdáleným rodinám a sobě samým. Ve svém výzkumu jsem vycházela z autorů a tvrzení, které jsem uvedla v teoretické části. Mého výzkumu se účastnilo 5 žen, které vyhovovaly mnou stanoveným kritériím, a které se chtěly na mém výzkumu podílet. Výzkum jsem vedla kvalitativní metodou a k získání potřebných dat jsem využívala polostrukturované rozhovory.

Ve svém výzkumu jsem se nejprve zaměřila na to, co tyto ženy přimělo k odchodu. Některé z participantek mého výzkumu migrovaly samy, pouze z finanční nutnosti. Jiné v migraci doprovázely své muže, se kterými v Praze žijí, či migrovaly jen ze svého vlastního zájmu o „jiný život“. Ukázalo se, že masérská pozice se stala pro tyto ženy hlavní možností, pomocí níž se do Evropy dostaly, a skrze kterou se v Praze udržují. Zkoumané ženy totiž, s výjimkou jedné, masérské povolání před svým odchodem nevykonávaly a lze ho tedy považovat za jejich „vstupenku“ do Evropy. Přičemž ženy, které v Thajsku zanechaly své nukleární rodiny (děti a manžela), snášely první chvíle po příchodu hůře.

Dále jsem analyzovala praktiky péče o druhé – péči o klienty masážních salonů a péči o rodiny, které ženy mého výzkumu zanechaly v Thajsku. Co se péče o rodinné příslušníky těchto žen týče, ukázalo se, že všechny participantky výzkumu zasílají pravidelné finanční částky nejen na vzdělání svých dětí, ale i na podporu stárnoucích rodičů, na budování farem a rodinného zázemí. Ženy, které svými financemi podporují nákup a budování farem v Thajsku, si slibují větší finanční samostatnost a nezávislost svých rodin. Skrze tuto péči ženy navíc získávají obdiv ze stran svých thajských komunit, a nabývají tím mnohdy i lepší sociální status. Péče však nemusí znamenat jen finanční podporu. Ženy mého výzkumu péči svým rodinám zprostředkovávají i skrze častou online komunikaci. Ukázalo se, že navzdory vzdálenosti České republiky a Thajska je komunikace mezi příslušníky transnacionálních rodin velmi častá, snad i nepřerušovaná, každodenní součástí dne. Díky komunikaci ženy udržují blízkost se svými blízkými, proto se jedná o oboustrannou vzájemnou péči.

Ženy jsou v procesu migrace všeobecně směřovány do sektoru péče a služeb, proto je výkon masáže jednou z možností, které mohou tyto ženy využít. Participantky mého

výzkumu se shodují na tom, že masáže jsou těžké povolání, které vyžaduje mnoho síly, zkušeností, ale i empatického cítění. Proto se ve svých dovednostech snaží neustále zlepšovat. Thajské masérky si skrze kvalitní péči, kterou předávají klientům, zajišťují nejen svou pracovní pozici, ale i stálé klienty a lepší mzdu. Toto povolání však vnímají převážně jen jako dočasné řešení jejich životní situace.

V důsledku péče o druhé mají tyto ženy nedostatek financí, času a energie na to, aby pečovaly samy o sebe. Proto volí volnočasové aktivity, které jsou finančně nenáročné, a skrze které mohou „dobýt“ svou energii a sílu. Svůj volný čas tak tráví v přírodě, kde se navíc nemusí stýkat s majoritní společností, která je často stigmatizuje nebo přehlíží. Veškerou svou roční dovolenou ženy tráví v Thajsku, což ve své práci považují za formu sebe-péče, a navíc to podtrhuje již zmíněnou tezi, která říká, že výkon masáže v Praze je pro tyto ženy jen dočasným řešením, a že se jednou chtějí vrátit zpět do Thajska.

Cílem mé bakalářské práce byla již zmíněná analýza praktik péče. Thajské masérky v Praze, s nimiž jsem výzkum prováděla, poskytují trojí péči – sobě, svým blízkým a svým klientům. Tyto péče se navzájem prolínají a doplňují. Díky péči, které ženy poskytují svým klientům v Praze, se mohou lépe postarat o své blízké v zemi původu, avšak v důsledku toho nemívají dostatek času, energie a financí k tomu, aby dostatečně pečovaly také samy o sebe.

LITERATURA

- Ahsan Ullah, A. K. M. 2010. *Population migration and Asia theories and practice*. Hauppauge, N.Y: Nova Science Publishers.
- Aranda, Elizabeth M. 2003. "Global Care Work and Gendered Constraints: The Case of Puerto Rican Transmigrants." *Gender & society* 17 (4): 609-626.
<https://doi.org/10.1177/0891243203253573>.
- Baldassar, Loretta, Cora V. Baldock, and Raelene Wilding. 2007. *Families caring across borders; Migration, ageing, and transnational caregiving*. Palgrave Macmillan.
- Boyd, Monica, and Elizabeth Grieco. 2003. "Women and Migration: Incorporating Gender into International Migration Theory."
- Brettell, Caroline B., and James F. Hollifield. 2000. *Migration theory: talking across disciplines*. New York: Routledge.
- Castles, Stephen, and Mark J. Miller. 2009. *The age of migration: international population movements in the modern world*. 4th ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Constable, Nicole. 2018. "Assemblages and affect: migrant mothers and the varieties of absent children." *Global networks (Oxford)* 18 (1): 168-185.
<https://doi.org/10.1111/glob.12176>.
- DE JONG, GORDON F. 2000. "Expectations, gender, and norms in migration decision-making." *Population studies* 54 (3): 307-319. <https://doi.org/10.1080/713779089>.
- Ehrenreich, Barbara, and Arlie Russell Hochschild. 2003. *Global woman: nannies, maids, and sex workers in the new economy*. New York: Metropolitan Books.
- England, Paula, and Nancy Folbre. 1999. "The Cost of Caring." *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 561 (1): 39-51.
<https://doi.org/10.1177/000271629956100103>.

Ezzeddine, Petra. 2011. "Ztráty a nálezy transnacionálního mateřství."

Francisco-Menchavez, Valerie. 2018. *The Labor of Care Filipina Migrants and Transnational Families in the Digital Age*. Urbana: University of Illinois Press.

Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.

Hondagneu-sotelo, Pierrette, and Ernestine Avila. 1997. "'I'm Here, but I'm There': The Meanings of Latina Transnational Motherhood." *Gender & society* 11 (5): 548-571. <https://doi.org/10.1177/089124397011005003>.

Lopez-ekra, Sylvia, Christine Aghazarm, Henriette Kötter, and Blandine Mollard. 2011. "The impact of remittances on gender roles and opportunities for children in recipient families: research from the International Organization for Migration." *Gender and development* 19 (1): 69-80. <https://doi.org/10.1080/13552074.2011.554025>.

Novotná, Hedvika, Ondřej Špaček, and Magdaléna Šťovíčková. 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy.

Parrenas, Rhacel Salazar. 2000. "Migrant Filipina Domestic Workers and the International Division of Reproductive Labor." *Gender & society* 14 (4): 560-580. <https://doi.org/10.1177/089124300014004005>.

Parrenas, Rs. 2001. "Mothering from a Distance: Emotions, Gender, and Intergenerational Relations in Filipino Transnational Families." *Feminist studies* 27 (2): 361-390. <https://doi.org/10.2307/3178765>.

Parrenas, Rhacel Salazar. 2002. "Human Sacrifices: What Happens When Women Migrate and Leave Families behind? The Case of the Philippines Raises Some Troubling Questions." *The Women's Review of Books* 19 (5): 16-16. <https://doi.org/10.2307/4023791>.

Pedraza, Silvia. 1991. "Women and Migration: The Social Consequences of Gender." *Annual review of sociology* 17 (1): 303-325.

<https://doi.org/10.1146/annurev.so.17.080191.001511>.

Peter, Kankonde Bukasa. 2010. "Transnational Family Ties, Remittance Motives, and Social Death among Congolese Migrants: A Socio-Anthropological Analysis." *Journal of comparative family studies* 41 (2): 225-243. <https://doi.org/10.3138/jcfs.41.2.225>.

Schiller, Nina Glick, Linda Basch, and Cristina Szanton Blanc. 1995. "From Immigrant to Transmigrant: Theorizing Transnational Migration." *Anthropological quarterly* 68 (1): 48-63. <https://doi.org/10.2307/3317464>.

Singh, Supriya, Anuja Cabraal, and Shanthi Robertson. 2010. "Remittances as a Currency of Care: A Focus on 'Twice Migrants' among the Indian Diaspora in Australia." *Journal of comparative family studies* 41 (2): 245-263.

<https://doi.org/10.3138/jcfs.41.2.245>.

Strauss, Anselm L., Stanislav Ježek, and Juliet M. Corbin. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert.

Suksomboon, Panitee. 2018. "Cross-border marriage as a migration strategy: Thai women in the Netherlands." *Gender, Generations and the Family in International Migration*: 221-242. <https://doi.org/10.1515/9789048513611-010>.

Internetové zdroje:

<https://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>

Příloha:

Interview Consent Form

Prepared by: Josefa Hrabáková

To Whom It May Concern,

I am a student at the Faculty of Humanities at Charles University in Prague and I am currently writing my bachelor's thesis entitled:

In this context, I am reaching out to you with a request for an interview. I assume that your opinions and experiences will contribute to my bachelor's thesis. I am happy to answer any additional questions you may have regarding the interview.

Expected duration of the interview: 1 hour

The interview is not associated with any risk. However, if any question makes you uncomfortable, you do not have to answer it. You also have the right to interrupt the interview at any time and withdraw without providing any further reason(s).

I assure you that the interview is confidential. The interview will be recorded, so that the information you provide can be processed professionally. Your identity will be known only to the members of the research team who will work with them in accordance with the Data Protection Act. The results of the entire study will be used exclusively for scientific purposes and **completely in anonymous form**.

To be able to process all the information you will provide, in a qualified manner, please give your voluntary consent to such method and processing. Thank you very much.

I hereby confirm by my signature that I have been orally informed about the research objectives. I also had the opportunity to ask about anything that interested me in connection with the prepared interview.

Interviewer's signature:

Respondent's signature:

Datum: .....